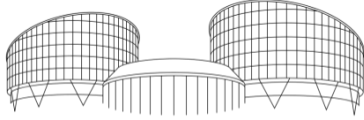

© Avropa Şurası, 2024. Bu tərcümə Avropa İttifaqı və Avropa Şurasının maliyyə dəstəyi ilə hazırlanmışdır. Onun məzmununa görə yalnız Avropa Şurası məsuliyyət daşıyır və Avropa İttifaqının fikirlərini əks etdirməyə bilər.

© Council of Europe, 2024. This translation was produced with the financial support of the European Union and the Council of Europe. Its contents are the sole responsibility of the Council of Europe and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Mətbuat Bölməsi

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Məlumat Bülleteni – Məişət zorakılığı

İyun 2023-cü il
Bu Məlumat Bülleteni Məhkəmə üçün heç bir məsuliyyət
müəyyənləşdirmir və buradakı məlumatlar tam deyil.

Məişət Zorakılığı

"...Fiziki və psixoloji zorakılıqdan şifahi təhqirə qədər müxtəlif formalarda təzahür edə bilən məişət zorakılığı bütün üzv dövlətlərə aidiyyəti olan və əksər hallarda şəxsi münasibətlər və ya qapalı çevrələr daxilində baş verdiyindən aşkara çıxmayan və yalnız qadınlara şamil edilməyən ümumi bir problemdir. İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi kişilərin və bilavasitə və ya dolayısı ilə uşaqların da məişət zorakılığının qurbanı ola biləcəyini təsdiq edir. ([Opuz Türkiyəyə qarşı](#), 9 iyun 2009-cu il tarixli qərar, § 132).

Yaşamaq hüququ (İnsan hüquqları və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında Avropa Konvensiyasının 2-ci maddəsi)

Kontrovà Slovakiyaya qarşı

31 may 2007-ci il

2 noyabr 2002-ci il tarixində ərizəçi əri tərəfindən zorakılığa məruz qaldığına və elektrik kabeli ilə döyüldüyünə görə cinayət işinin başlanması üçün şikayət etmiş, daha sonra isə ərinin təkidi ilə şikayətini geri götürməyə çalışmışdır. Nəticə etibarilə o, öz şikayət ərizəsini elə formada dəyişdirdi ki, ərinin əməli heç bir tədbir görülməni tələb etməyən xırda hüquq pozuntusu kimi qiymətləndirildi. 31 dekabr 2002-ci ildə onun əri 1997 və 2001-ci il təvəllüdlü qızı və oğlunu odlu silahla qətlə yetirdi. İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi qarşısında ərizəçi ərinin təhqiredici və təhdidedici davranışından məlumatlı olan polisin onun uşaqlarının həyatının qorunmasının təmin edilməsi üçün lazımı tədbirləri görmədiyini iddia etdi. O, həmçinin təzminat alınmasının mümkün olmadığı barədə şikayət etdi.

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi səlahiyyətli orqanların ərizəçinin uşaqlarının həyatının qorunması üçün zəruri addımların atılmaması ilə bağlı [İnsan hüquqları və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında Avropa Konvensiyasının 2-ci maddəsinin](#) (yaşamaq hüququ) **pozulması** faktını müəyyən etmişdir.

Tərcümə Avropa İttifaqı
tərəfindən birgə maliyyələşdirilir

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Məhkəmə qeyd etmişdir ki, 2002-ci ilin noyabrında cinayət barədə şikayət ərizəsi və 2002-ci ilin dekabr tarixində polisə telefon zənglərini nəzərə alaraq, yerli polis ərizəçinin ailəsindəki vəziyyət barədə məlumatlı olub. Buna cavab olaraq, qüvvədə olan qanuna əsasən, polis aşağıdakı zəruri tədbirləri görməli idi: şikayətçinin cinayət barədə müraciətini qeydə almaq; şikayətçinin əri barədə dərhal cinayət işini başlamaq və cinayət mühakimə icraatını həyata keçirmək; təcili zəngləri müvafiq qaydada qeydə almaq və növbətçi hissədə növbəni təvhill alan polis həmkarlarını vəziyyət barədə məlumatlandırmaq; və şikayətçinin ərinin odlu silaha sahib olması və bu silahdan istifadə etməklə hədələmə təhlükəsi ilə bağlı zəruri tədbirlər görmək. Lakin bu işdə iştirak edən polis əməkdaşlarından biri törədilmiş cinayətin cinayət tərkibi olmayan və heç bir tədbir görülməsini tələb etməyən xırda hüquq pozuntusu kimi xarakterizə olunması üçün hətta şikayətçiyə və ərinə 2002-ci ilin noyabrında baş vermiş cinayət barədə şikayət ərizəsinin dəyişdirilməsində köməklik göstərmişdir. Nəticədə polisin vəzifə borclarını lazımınca yerinə yetirməməsi ucbatından bilavasitə ərizəçinin uşaqlarının həyatlarının itirilməsi faktı yerli məhkəmələr tərəfindən müəyyən edilmiş və Slovakiya Hökuməti tərəfindən etira edilmişdir. Əlavə olaraq, Məhkəmə Konvensiyanın **13-cü maddəsinin** (səmərəli hüquqi müdafiə vasitələri hüququ) **pozulduğunu** müəyyən etmişdir. Belə ki, dəymiş mənəvi zərərə görə təzminatın alınması üçün ərizəçi məhkəməyə müraciət etmə imkanına malik olmalı idi, lakin bu cür hüquqi müdafiə vasitəsi təmin edilməmişdir.

Branko Tomašić və Digərləri Xorvatiyaya qarşı

15 yanvar 2009-cu il

Ərizəçilər körpənin və onun anasının qohumları idi, qadının əri ailəsinə qarşı ölümlə hədələmə ilə bağlı cəza çəkdiyi cəzaçəkmə müəssisəsindən azad edildikdən bir ay sonra həm körpəni, həm də onun anasını qətlə yetirmiş və daha sonra özü də intihar etmişdir. İlkin olaraq, onun həbsdən azad edildikdən sonra zərurət yaranarsa, məcburi psixiatrik müalicədən keçməsi barədə qərar qəbul edilmişdir. Lakin apellyasiya məhkəməsi onun həbsdən azad edildikdən sonra müalicəsinin dayandırılması barədə qərar qəbul etmişdir. Ərizəçilər xüsusilə şikayət etmişlər ki, Xorvatiya dövləti tərəfindən qətlə yetirilən uşaq və onun anasının qorunması istiqamətində adekvat tədbirlər görülməmiş və onların ölümünə görə dövlətin məsuliyyəti lazımi qaydada araşdırılmamışdır.

Məhkəmə qərara gəlmişdir ki, Xorvatiya Hökumətinin uşağın və anasının ölümünün qarşısının alınması istiqamətində lazımi tədbirləri görməməsi səbəbindən Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** (yaşamaq hüququ) **pozulmuşdur**. Xüsusilə qeyd olunmuşdur ki, yerli məhkəmələrin qənaətləri və psixiatrik ekspertiza rəyləri şübhəsiz ki, səlahiyyətli orqanların ana və uşağın həyatına qarşı təhdidlərin ciddi xarakter daşdığından və onların qorunması üçün bütün zəruri tədbirlərin görülməsinin vacibliyindən məlumatlı olduqlarını göstərmişdir. Məhkəmə, həmçinin aidliyyəti orqanların işə münasibətində və davranışlarında bir sıra çatışmazlıqları da qeyd etmişdir: baxmayaraq ki, məhkəmə-psixiatrik ekspertizasının rəyində cinayəti törətmiş şəxsin davamlı olaraq psixiatrik müalicə alma ehtiyacı xüsusilə vurğulanıb, Xorvatiya Hökuməti belə müalicənin faktiki olaraq və düzgün təmin edildiyini sübuta yetirə bilməmişdir; təqdim olunan sənədlər onu göstərir ki, ərin cəzaçəkmə müəssisəsində aldığı psixiatrik müalicə ixtisaslı həkim-psixiater tərəfindən deyil, həbsdən heyəti ilə şifahi danışq seanslarından ibarət olmuşdur; nə müvafiq göstərişlərdə, nə də məcburi psixiatrik müalicəni təyin edən məhkəmə qərarında müalicənin necə aparılması və təmin edilməsi barədə kifayət qədər ətraflı məlumat verilməmişdir; və ən nəhayət, ərin uşaq və anasının həyatına təhlükə yaradıb-yaratmadığını qiymətləndirmək üçün cəzaçəkmə müəssisəsindən azad edilməzdən əvvəl müvafiq ekspertizanın aparılması təmin edilməmişdir. Ona görə də Məhkəmə belə bir qənaətə gəlmişdir ki, müvafiq yerli orqanlar uşaq və anasının həyatını qorumaq üçün lazımi tədbirləri görməmişdir.

Opuz Türkiyəyə qarşı

9 iyun 2009-cu il

Bax aşağıda: "Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması"

Durmaz Türkiyəyə qarşı

13 noyabr 2014-cü il

Ərizəçinin qızı əri tərəfindən təcili yardım məntəqəsinə aparıldıqdan sonra xəstəxanada ölmüş, həkimlərə isə onun dərman preparatlarından dozadan artıq istifadə etdiyi barədə məlumat vermişdir. O, polisə verdiyi ifadəsində bildirmişdir ki, həmin gün onların arasında mübahisə baş verib və nəticədə onu vurub. Mərhumun atası qızının intihar etmədiyini və onun ölümünə görə məhz ərinin məsuliyyət daşdığını iddia edərək prokurora şikayət ərizəsi ilə müraciət etmişdir. Prokuror tərəfindən aparılmış istintaq nəticəsində qızın intihar etdiyi qənaətinə gəlinmişdir. Ərizəçinin buna etirazı yerli məhkəmələr tərəfindən rədd edilmişdir. Ərizəçi qızının ölümü ilə bağlı aparılan istintaqın səmərəli olmadığı əsası ilə Məhkəməyə şikayət etmişdir.

Məhkəmə Türkiyənin səlahiyyətli orqanları tərəfindən ərizəçinin qızının ölümü ilə bağlı səmərəli istintaqın aparılmaması səbəbindən **Konvensiyanın 2-ci maddəsinin (yaşamaq hüququ) prosesual aspektdən pozulduğuna dair** qərar qəbul etmişdir. Opuzun Türkiyəyə qarşı işində xüsusilə qeyd edildiyi kimi, (Bax: Yuxarıda), məhz daha çox qadınlar məişət zorakılığının qurbanına çevrilirlər və Türkiyədə ayrı-seçkiliyin yol verildiyi ümumi məhkəmə (ədalət mühakiməsi) passivliyi məişət zorakılığı hallarının geniş yayılması üçün əlverişli mühit yaradır.

Civek Türkiyəyə qarşı

23 fevral 2016-cı il

Bu iş ərizəçilərin anasının onların atası tərəfindən qətlə yetirilməsi ilə bağlıdır. Ərizəçilər, xüsusilə yerli orqanların anasının həyatının qorunması ilə bağlı öhdəliyi yerinə yetirmədikləri barədə şikayət etmişlər.

Məhkəmə **Konvensiyanın 2-ci maddəsinin (yaşamaq hüququ) pozulması** ilə bağlı qərar qəbul etmişdir. Xüsusilə də Türkiyənin səlahiyyətli orqanlarının ərizəçilərin anasının həyatı üçün ciddi təhlükənin olması barədə məlumatlı olmasına, onun təhdid və təzyiqlərdən hüquq-mühafizə orqanlarına mütəmadi şikayətlər etməsinə baxmayaraq, əri tərəfindən qətlə yetirilməsinin qarşısının alınması üçün aidiyyəti üzrə orqanlar tərəfindən bütün ağılabatan və əsaslandırılmış tədbirlərin görülmədiyi müəyyən edilmişdir.

Halime Kılıç Türkiyəyə qarşı

28 iyun 2016-cı il

Bax aşağıda: "Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması"

Talpis İtaliyaya qarşı

2 mart 2017-ci il

Bu şikayət ərizəçinin əri tərəfindən fiziki zorakılığa məruz qalması, oğlunun qətlə yetirilməsi və özünün ölümünə cəhdlə nəticələnən məişət zorakılığı işi ilə bağlıdır.

Məhkəmə qərara almışdır ki, ərizəçinin oğlunun öldürülməsi və onun özünün ölümünə cəhd edilməsi **Konvensiyanın 2-ci maddəsinin (yaşamaq hüququ) pozulması** hesab edilir. Xüsusən də İtaliyanın səlahiyyətli orqanları tərəfindən ərizəçinin şikayətinə müvafiq qaydada baxılmaması və təxirəsalınmaz zəruri qoruma tədbirlərinin görülməməsi ərizəçinin oğlunun ölümünə və anasının ölümünə cəhdlə nəticələnən zorakılıq əməlinin baş verməsinə səbəb olmuşdur ki, bununla da cəzasızlıq mühiti formalaşmışdır. Ona görə də səlahiyyətli orqanlar iş üzrə sözügedən şəxslərin həyatlarının qorunması ilə bağlı dövlətin rəsmi öhdəliyinin yerinə yetirilməsini təmin edə bilməmişlər. Məhkəmə, həmçinin müəyyən etmişdir ki, səlahiyyətli orqanlar tərəfindən ərizəçinin məişət zorakılığı aktlarından qorunmasını təmin etməklə bağlı dövlətin rəsmi öhdəliyinin yerinə yetirilməməsi nəticəsində **Konvensiyanın 3-cü maddəsinin (işgəncələrin qadağan olunması) pozulması** halı baş vermişdir. Belə ki, ərizəçi öz uşaqları ilə kifayət qədər ciddi hesab olunan məişət zorakılığı mühitində yaşamaq məcburiyyətində qalmışdır. Ona görə də məhkəmə icraatında nümayiş etdirilən passivlik də daxil olmaqla cinayət prosesini həyata keçirən orqanların fəaliyyətinin qənaətbəxs olmadığı və Konvensiyanın 3-cü maddəsinin tələblərinə cavab vermədiyi qənaətinə gəlinmişdir.

Məhkəmə yekun olaraq, aidiyyəti orqanların sözügedən zorakılığı az əhəmiyyətli hesab etməsini və dövlət orqanlarının fəaliyyətsizliyi (hərəkətsizliyi) nəticəsində ərizəçinin bir qadın kimi ayrı-seçkilik qurbanına çevrilməsini əsas gətirərək **Konvensiyanın 2-ci və 3-cü maddələri ilə birlikdə 14-cü maddənin (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) pozulduğunu** müəyyən etmişdir.

Tərshana Albaniyaya qarşı

4 avqust 2020-ci il

Bu iş 2009-cu ildə kimyəvi turşudan istifadə edilməklə ərizəçiyə qarşı edilmiş hücumla əlaqədar idi. Ərizəçi hücumun arxasında məişət zorakılığında ittiham etdiyi keçmiş ərinin dayandığından şübhələnirdi. O, konkret olaraq bildirmişdir ki, Albaniyanın səlahiyyətli orqanları onu kimyəvi turşu hücumundan qorumaq və hücum edən kimliyini müəyyənləşdirmək, mühakimə etmək və cəzalandırmaq üçün operativ və səmərəli araşdırma aparmamışdır.

Məhkəmə Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** (yaşamaq hüququ) maddi-hüquqi (substantiv) aspektinin **pozulmadığını** qərara alaraq bu qənaətə gəlmişdir ki, Albaniya dövləti hücumla görə məsuliyyət daşıya bilməzdi. O, xüsusi olaraq qeyd etmişdir ki, dövlət ərizəçi üçün risk olduğunu bilsəydi, qabaqlayıcı tədbirlər görmək vəzifəsi daşıyardı. Amma indiki halda milli dövlət orqanları yalnız hadisədən sonra ərizəçinin keçmiş ərinin zorakı davrandığını öyrənmişdilər. Digər tərəfdən, Məhkəmə Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** prosessual aspektinin **pozulduğunu** qərara alaraq bu qənaətə gəlmişdir ki, səlahiyyətli orqanların kimyəvi turşu hücumuna reaksiyası səmərəsiz olmuşdur. Bu baxımdan, gender əsaslı zorakılıq əlamətlərini özündə daşıyan və bu səbəbdən səlahiyyətli orqanları xüsusi səylə hadisəyə reaksiya göstərməyə sövq etməli olan hücumla bağlı istintaq ərizəçinin üstünə atılmış maddəni müəyyənləşdirə bilməmişdir. Üstəlik, 2010-cu ildə cinayəti törədən şəxsin kimliyi müəyyənləşdirilmədən ibtidai araşdırma dayandırılmış və o vaxtdan bəri ərizəçinin dəfələrlə verdiyi sorğularına baxmayaraq istintaqın gedişatı barədə ona heç bir məlumat verilməmişdir.

Kurt Avstriyaya qarşı

15 iyun 2021-ci il (Böyük Palata)

Bu iş ərizəçinin belə bir şikayəti ilə əlaqədar idi ki, Avstriyanın səlahiyyətli orqanları onu və uşaqlarını zorakı ərindən qoruya bilməmişdilər və bu, ərinin oğlunu öldürməsi ilə nəticələnmişdi. Ərizəçi uşaqlarının həyatı üçün qorxduğu barədə polisə məlumat verməsi faktını xüsusilə vurğulamışdı.

Məhkəmə hazırkı işdə Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** (yaşamaq hüququ) **pozulmadığını** qərara alaraq müəyyən etmişdir ki, Avstriyanın səlahiyyətli orqanları ərizəçinin məişət zorakılığı ilə bağlı iddialarına operativ reaksiya vermək və işin konkret məişət zorakılığı kontekstini lazımı qaydada nəzərə almaqla tələb olunan xüsusi səy göstərmişlər. Onlar avtonom, proaktiv və hərtərəfli risk qiymətləndirməsi aparmış, qadağancedici əmr və mühafizə orderi vermişlər. Bu risk qiymətləndirməsi ərizəçinin oğlu üçün real və təxirəsalınmaz ölüm təhlükəsi olduğunu göstərmirdi. Nəticədə səlahiyyətli orqanların bununla bağlı qabaqlayıcı tədbirlər görmək öhdəliyi yaranmamışdı.

Tkheldze Gürcüstana qarşı

8 iyul 2021-ci il

Bax aşağıda: "Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması"

A və B Gürcüstana qarşı (Ərizə № 73975/16)

10 fevral 2022-ci il

Bax aşağıda: "Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması"

Y və başqaları Bolqarıstana qarşı (Ərizə № 9077/18)

22 mart 2022-ci il

Bu iş üzrə ərizəçilər ərində tapança olmasından şikayət etmək və öz həyatı üçün qorxduğunu bildirmək üçün rayon prokurorluğuna gedən və oradan çıxdıqdan dərhal sonra Sofiyada kafedə əri tərəfindən güllələnərək öldürülən qadının anası və qızları idi. Qətlə yetirilməsindən öncə o, illərlə və aylarla ərinin ona qarşı qəzəbli, amansız və əzabverici münasibəti ilə bağlı bir neçə oxşar şikayətlər etmişdi.

Ərizəçilər konkret olaraq iddia etdilər ki, Bolqarıstanın səlahiyyətli orqanları onların yaxın qohumunun əri ilə bağlı şikayətlərini ciddi qəbul etməmiş və onun həyatına dair təhlükənin qarşısını almaq üçün tədbir görməmişlər.

Məhkəmə **Konvensiyanın 2-ci maddəsinin** (yaşamaq hüququ) **pozulduğunu** qərara almış və konkret olaraq müəyyən etmişdir ki, səlahiyyətli orqanlar ərizəçilərin yaxın qohumunun mötəbər şikayətlərinə operativ reaksiya verməmiş və məişət zorakılığının spesifik kontekstini və dinamikasını nəzərə alaraq, onun üçün mövcud olan riskin düzgün qiymətləndirməsini həyata keçirməmişlər. Əgər onlar bunu etsə idilər, ərinin onun həyatı üçün real və təxirəsalınmaz risk yaratdığını başa düşər və onun tapançasını müsadirə edər, məhdudlaşdırıcı orderin tələblərini pozduğuna görə onu həbs edər və/yaxud ərizəçilərin yaxın qohumunu polis himayəsi altına verər bilərdilər. Qadına qarşı mövcud olan riskin qarşısını almaq üçün bütün belə addımların atılması Bolqarıstanın daxili qanunvericiliyinə əsasən mümkün idi. Bununla belə, Məhkəmə Konvensiyanın **2-ci maddəsi ilə əlaqəli şəkildə götürülməklə 14-cü maddəsinin** (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) **pozulmadığını** qərara alaraq müəyyən etmişdir ki, nə ümumən Bolqarıstanda qadınlara qarşı zorakılıq hallarına, nə də ərizəçilərin yaxın qohumunun işində polis tərəfindən aparılmış araşdırmada bu məsələyə etinasız yanaşıldığını göstərən heç bir sübut yoxdur.

Landi İtaliyaya qarşı

7 aprel 2022-ci il

Hazırkı işdə ərizəçi iddia etmişdir ki, İtaliya dövləti onu və iki uşağını cinsi tərəf-müqabili tərəfindən törədilən məişət zorakılığından qorumaq üçün lazımi tədbirlər görməmişdir və bu da 2018-ci ildə bir yaşlı oğlunun öldürülməsinə və onun özünə qarşı adam öldürməyə cəhdin baş verməsinə səbəb olmuşdur. Ərizəçi həm də hesab edirdi ki, hüquqi müdafiəsinin olmaması və məişət zorakılığı ilə bağlı iddialarına səlahiyyətli orqanlar tərəfindən adekvat reaksiya verilməməsi cinsi əlamətlərə görə ayrı-seçkiliyə bərabərdir.

Məhkəmə hazırkı işdə Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** (yaşamaq hüququ) **pozulduğunu** qərara alaraq müəyyən etmişdir ki, İtaliyanın səlahiyyətli orqanları lazımi səy göstərmiş hesab edilə bilməz və buna görə də onlar ərizəçinin və oğlunun həyatını qorumaqdan ibarət pozitiv öhdəliklərini yerinə yetirməmişlər. Məhkəmə xüsusilə qeyd etmişdir ki, səlahiyyətli milli orqanlar ərizəçiyə və onun övladlarına qarşı törədilmiş zorakılıq hərəkətlərinin təkrarlanması riskinin dərhal və proaktiv şəkildə qiymətləndirməsini həyata keçirmək və riskin azaldılması və aidiyyəti şəxslərin müdafiəsi üçün operativ və qabaqlayıcı tədbirlər görmək vəzifəsini yerinə yetirməmişlər. Xüsusilə, səlahiyyətli orqanlar ərizəçiyə qarşı ciddi pis rəftar riski qarşısında passiv qalmışlar və onların hərəkətsizliyi ərizəçinin cinsi tərəf-müqabilinin maneəsiz və cəzasız olaraq onu hədələməyi, qısnamağı və ona hücum etməyi davam etdirməsinə imkan vermişdir. Səlahiyyətli orqanlar zorakılığın yenidən baş verməsi riskini qiymətləndirməli, müvafiq və adekvat tədbirlər görməlidirlər. Şikayətin olub-olmamasından və ya qurbanın risklə bağlı təsəvvürlərində hər hansı dəyişiklik baş verib-verməməsindən asılı olmayaraq, səlahiyyətli orqanlar tərəfindən İtaliya qanunvericiliyinə uyğun olaraq bu cür tədbirlər görülməli idi. Bununla belə, hazırkı işdə Məhkəmə hesab etmişdir ki, mübahisələndirilən çatışmazlıqlar öz-özlüyündə səlahiyyətli orqanlar tərəfindən hər hansı bir ayrı-seçkilik münasibətinin olduğunu göstərən hal kimi qiymətləndirilməməlidir. Buna görə də Məhkəmə ərizəçinin Konvensiyanın **2-ci maddəsi ilə əlaqəli şəkildə götürülmüş 14-cü maddəsi** (ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi) üzrə şikayətini açıq-aydın əsassız olduğu üçün **qəbul edilməz** elan etmişdir.

İşgəncələrin qadağan olunması (Konvensiyanın 3-cü maddəsi)

Səlahiyyətli orqanlar tərəfindən zərər çəkmiş şəxslərin məişət zorakılığından qorunması üçün tədbirlərin yetərsiz olması ilə bağlı şikayət

E.S. və digərləri Slovakiyaya qarşı (Ərizə № 8227/04)

15 sentyabr 2009-cu il

İlk ərizəçi 2001-ci ildə öz ərinin tərk etdikdən sonra ona və uşaqlarına (1986, 1988 və 1989-cu il təvəllüdü) qarşı pis rəftara, qızlarından birinə qarşı isə cinsi zorakılığa yol verdiyinə görə ərinin cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması üçün hüquq-mühafizə orqanlarına şikayət ərizəsi ilə müraciət etmişdir. İki ildən sonra isə onun əri zorakılıq və cinsi zorakılığa yol verdiyinə görə məhkum edilmişdir.

Ərizəçinin onun ərinin evdən çıxmasının göstəriş verilməsi üçün etdiyi müraciət təmin edilməmiş, məhkəmə onun ərinin əmlaka (şikayətçi yalnız nikahın pozulması zamanı əmlak payına xitam verə bilərdi) girişini məhdudlaşdırmaq səlahiyyətinə malik olmadığı qənaətinə gəlmişdir. Buna görə də birinci ərizəçi və onun uşaqları öz dostlarını və ailəsini tərk etmək məcburiyyətində qalmış və uşaqlardan ikisi məktəblərini dəyişdirməli olmuşlar. Onlar dövlət orqanları tərəfindən onların məişət zorakılığından qorunması üçün zəruri tədbirlərin görülməsini təmin etmədikləri barədə şikayət etmişlər.

Məhkəmə qərara almışdır ki, Slovakiya dövləti birinci ərizəçininin və onun uşaqlarının ərinin zorakı davranışından qorunması üçün adekvat tədbirlərin görülməsini təmin etməmiş və bu hal Konvensiyanın **3-cü** (işgəncələrin qadağan olunması) və **8-ci maddəsinin** (şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulması** ilə nəticələnmişdir. Məhkəmə, həmçinin qeyd etmişdir ki, şikayətlərin mahiyyətini və şiddətini nəzərə alaraq, birinci ərizəçi və uşaqlar bir və ya iki ildən sonra deyil, dərhal zəruri qoruma tədbirlərinin görülməsini tələb ediblər. Bundan başqa, birinci ərizəçi 2002-ci ilin may ayında boşanma prosesi yekunlaşana qədər əmlak bölgüsü üçün müraciət edərək və ya 2003-cü ilin yanvar ayında qanuna düzəliş edildikdən sonra keçmiş ərinin birgə yaşadıqları ailə evindən çıxarılması üçün məhkəmə qarşısında vəsatət qaldıra bilməmişdir. Buna görə də o, bu müddət ərzində özünün və uşaqlarının səmərəli şəkildə qorunmasına nail ola bilməmişdir.

Eremia və digərləri Moldova Respublikasına qarşı

28 may 2013-cü il

Bax aşağıda: "Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması"

Həmçinin bax: [Munteanu Moldova Respublikasına qarşı](#), 26 may 2020-ci il tarixli qərar

Rumor İtaliyaya qarşı

27 may 2014-cü il

Bax aşağıda: "Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması"

M.G. Türkiyəyə qarşı (Ərizə № 646/10)

22 mart 2016-cı il

Bax aşağıda: "Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması"

N.P. və N.I. Bolqarıstana qarşı (Ərizə № 72226/11)

3 may 2016-cı il (ərizənin qəbul edilənliyinə dair qərar)

Ərizəçilər – qadın və onun azyaşlı oğlu şikayət etmişlər ki, onlar məişət zorakılığının qurbanıdırlar və Bolqarıstanın səlahiyyətli orqanları onları qadının cinsi tərəf-müqabilinin və uşağın atasının zorakı hərəkətlərindən qorumaq üçün lazımi tədbirlər görməmişdir.

Məhkəmə şikayəti açıq-aydın əsassız sayaraq ərizəni **qəbul edilməz** elan etmiş və bu qənaətə gəlmişdir ki, dövlətin Konvensiyanın 3-cü (işgəncələrin qadağan olunması), 13-cü (səmərəli hüquqi müdafiə vasitələri hüququ) və ya 14-cü maddəsi (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) üzrə pozitiv öhdəliklərini pozduğunu göstərən heç bir əlamət yoxdur. Məhkəmənin şərhinə görə, Bolqarıstanın səlahiyyətli orqanları müvafiq vaxtlarda ərizəçilərin fiziki toxunulmazlığını qorumaq üçün bir neçə növ adekvat addımlar atmışdır.

Talpis İtaliyaya qarşı

2 mart 2017-ci il

Bax yuxarıda: "Yaşamaq hüququ"

Balışan Rumıniyaya qarşı

23 may 2017-ci il

Bax aşağıda: "Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması"

Volodina Rusiyaya qarşı

9 iyul 2019-cu il

Bax aşağıda: "Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması"

Həmçinin bax: [Barsova Rusiyaya qarşı](#), 22 oktyabr 2019-cu il tarixli qərar (Komitə).

Galović Xorvatiyaya qarşı

31 avqust 2021-ci il

Bu iş ərizəçinin məişət zorakılığı ilə bağlı bir neçə kiçik hüquqpozmalara görə məsuliyyətə cəlb edilməsi və cinayət prosesində ittiham aktı üzrə məhkum olunması ilə əlaqədar idi. Ərizəçi xüsusilə şikayət etmişdir ki, eyni cinayətə görə iki dəfə mühakimə olunub və cəzalandırılıb.

Məhkəmə ərizəçiyə münasibətdə Konvensiyanın **7 sayılı Protokolunun 4-cü maddəsinin** (iki dəfə məhkum edilməmək və ya cəzalandırılmamaq hüququ) **pozulmadığını** qərara almışdır. Ərizəçinin işindəki iki məhkəmə prosesinin Xorvatiya qanunvericiliyinə uyğun olaraq məişət zorakılığına kompleks və ardıcıl yanaşmanın tərkib hissəsi olduğunu xüsusilə vurğulayaraq Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, belə bir kompleks sistem ərizəçinin ayrı-ayrı zorakılıq hərəkətlərinin kiçik hüquqpozmalar üzrə icraatda daha az dərəcədə sərt cavab tədbirləri, ardınca isə onun davranış tərzinə görə daha ciddi cinayət-hüquqi tədbirlər vasitəsilə cəzalandırılmasına imkan verir.

Tunikova və başqaları Rusiyaya qarşı¹

14 dekabr 2021-ci il

Bu iş dörd ərizəçinin keçmiş cinsi tərəf-müqabilləri və ya ərləri tərəfindən məişət zorakılığı aktlarına, o cümlədən ölümlə təhdid edilməyə, bədən xəsarətlərinə və bir ciddi xəsarətə məruz qalması ilə əlaqədar idi. Ərizəçilər konkret olaraq Rusiya dövlətinin onları məişət zorakılığından müdafiə etməməsindən, bununla bağlı hüquqi müdafiə vasitələrinin olmamasından və gender zorakılığına qarşı mübarizədə ümumi uğursuzluğun qadınlara qarşı ayrı-seçkilik təşkil etməsindən şikayət etmişlər.

Məhkəmə Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan olunması) **pozulduğunu** qərara alaraq müəyyən etmişdir ki, Rusiyanın səlahiyyətli orqanları məişət zorakılığı ilə səmərəli mübarizə aparmaq üçün hüquqi baza yaratmamış, təkrarlanan zorakılıq risklərini qiymətləndirməmiş və ərizəçilərin məruz qaldıqları məişət zorakılığı ilə bağlı səmərəli araşdırma aparmamışlar. Məhkəmə, həmçinin Konvensiyanın **3-cü maddəsi ilə əlaqəli şəkildə götürülmüş 14-cü maddəsinin** (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) **pozulduğunu** qərara alaraq müəyyən etmişdir ki, Rusiyada məişət zorakılığı riskindən müdafiə məsələsində qadınlar de-fakto ayrı-seçkiliyə məruz qalırlar. Bununla bağlı Məhkəmə xüsusilə qeyd etmişdir ki, Rusiyada qadınlara qarşı məişət zorakılığının sarsıdıcı miqyasını aradan qaldırmaq üçün dövlətin qanun qəbul etməməsi, cinayət təqibində və cəza təyində mövcud olan sistematik problemlər məişət zorakılığına şərait yaradan davamlı mühitin formalaşmasına səbəb olmuşdur. Struktur xarakterli qərəzliliyin mövcudluğu təsdiqləndiyinə görə, ərizəçilərin onlara qarşı hər hansı fərdi qərəzliliyi sübut etmələrinə ehtiyac yox idi. Nəhayət, Konvensiyanın **46-cı maddəsinə** (qərarların məcburi qüvvəsi və icrası) uyğun olaraq, Məhkəmə oxşar pozuntuların baş verməsinin qarşısını almaq üçün daxili qanunvericilikdə və təcrübədə təcili dəyişikliklər edilməsini tövsiyə etmişdir.

De Giorgio İtaliyaya qarşı

16 iyun 2022-ci il

Bu işdə ərizəçi şikayət etmişdir ki, cinayət işinin başlanması üçün bir neçə şikayət ərizəsi verməsinə baxmayaraq, 2013-cü ildən bəri ayrıldığı əri tərəfindən məişət zorakılığına məruz qaldıqdan sonra İtaliyanın səlahiyyətli orqanları onun müdafiəsini təmin etməmiş və ona yardım göstərməmişlər.

O bildirmişdir ki, səlahiyyətli orqanlara ərinin zorakı davranışı barədə bir neçə dəfə məlumat verilməsinə baxmayaraq, onlar ərinin yaratdığı real və məlum təhlükədən onu və uşaqlarını qorumaq üçün adekvat və müvafiq addımlar atmamış və məişət zorakılığının təkrarlanmasının qarşısını almamışlar.

Məhkəmə qərara almışdır ki, Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan olunması) maddi-hüquqi və prosessual aspektlərinin **pozuntusu baş vermişdir**.

¹ 16 sentyabr 2022-ci il tarixində Rusiya Federasiyası Konvensiyada iştirakına xitam vermişdir.

Məhkəmə İtaliyanın səlahiyyətli orqanlarının pis rəftarın məişət zorakılığı kontekstinə, eləcə də ərizəçinin və uşaqlarının vəziyyətinə fokuslanmış risk qiymətləndirməsini həyata keçirmədiklərini müəyyən etmişdir ki, bu qiymətləndirmə onların belə riskdən qorunması üçün konkret qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsini təmin edə bilirdi. Beləliklə, səlahiyyətli orqanlar ərizəçini və uşaqlarını ərinin məişət zorakılığı aktlarından qorumaq öhdəliyini pozmuşlar. Məhkəmə bu nəticəyə gəlmişdir ki, İtaliyanın səlahiyyətli orqanları ərizəçini və uşaqlarının üzləşdiyi ciddi pis rəftar riskinə cavab olaraq heç bir tədbir görməmişlər, onların hərəkətsizliyi ucbatından ərin hələ də məsuliyyətə cəlb olunmadığı cəzasızlıq situasiyası yaranmışdır və bunun da nəticəsində o, 20 noyabr 2015-ci ildə törətdiyi hücum zamanı ərizəçiyə yetirdiyi xəsarətlərə görə mühakimə olunmamış, ərizəçinin digər şikayətləri üzrə araşdırmalar isə 2016-cı ildən bəri davam edir. Məhkəmə, həmçinin qərara almışdır ki, dövlət ərizəçiyə və uşaqlarına qarşı pis rəftar hallarını araşdırmaq öhdəliyini pozmuşdur, həmçinin yerli səlahiyyətli orqanların iş üzrə cinayət təqibini həyata keçirmə üsulu da məhkəmə hərəkətsizliyi kimi qiymətləndirilir və Konvensiyanın 3-cü maddəsinin tələblərinə cavab verən araşdırma hesab edilə bilməz.

M.S. İtaliyaya qarşı (Ərizə № 32715/19)

7 iyul 2022-ci il

Bu iş ərizəçinin əri tərəfindən məruz qaldığı məişət zorakılığına aid idi. Ərizəçi konkret olaraq şikayət etmişdir ki, cavabdeh dövlət onu bu zorakılıqdan müdafiə etməmiş və ona yardım göstərməmiş və İtaliyanın səlahiyyətli orqanları lazımi səylə və operativliklə hərəkət etməmişlər, nəticədə bir neçə hüquqpozma üzrə cinayət təqibinin müddəti ötmüşdür. O, xüsusilə qeyd etmişdir ki, səlahiyyətli orqanlar ərinin zorakı davranışı barədə bir neçə dəfə xəbərdar edildiklərinə baxmayaraq, onu real və məlum təhlükədən qorumaq üçün lazımi və müvafiq addımlar atmamış və növbəti məişət zorakılığının baş verməsinin qarşısını almamışlar. Ərizəçi, eyni zamanda iddia etmişdir ki, bir neçə məhkəmə icraatı uzun sürdüyü üçün qanunla nəzərdə tutulmuş müddətin başa çatması səbəbindən icraata xitam verilib, bəziləri isə hələ də davam edir.

Məhkəmə ilk öncə qeyd etmişdir ki, ümumi nöqteyi-nəzərdən İtaliyanın qanunvericilik bazası ayrı-ayrı şəxslər tərəfindən törədilən zorakılıq aktlarından müdafiəni təmin etmək üçün qənaətbəxşdir. Konkret olaraq ərizəçinin işində polis ərizəçinin 2007-ci ilin yanvar ayından etibarən verdiyi şikayətlərə ləngimədən reaksiya verdiyini və zorakılıq hadisələri zamanı müdaxilə etdiyini qeyd edərək, Məhkəmə hesab etmişdir ki, iki ayrı-ayrı dövr arasında fərq qoyulmalıdır: Məhkəmə 19 yanvar 2007-ci ildən 21 oktyabr 2008-ci ilədək olan dövrdə Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan olunması) maddi-hüquqi aspektinin **pozuntusunun baş verdiyini** qərara alaraq müəyyən etmişdir ki, həmin müddət ərzində İtaliyanın səlahiyyətli orqanları ərizəçini əri tərəfindən törədilən məişət zorakılığından qorumaqdan ibarət pozitiv öhdəliklərini yerinə yetirməmişlər; bununla belə, Məhkəmə 21 oktyabr 2008-ci ildən 5 yanvar 2018-ci ilədək olan dövrdə **3-cü maddənin maddi-hüquqi aspektinin** heç bir **pozuntusunun olmadığını** qərara alaraq müəyyən etmişdir ki, ikinci dövr ərzində səlahiyyətli orqanlar ərizəçini əri tərəfindən törədilən məişət zorakılığından qorumaqdan ibarət pozitiv öhdəliklərinə əməl etmişlər. Məhkəmə hazırkı işdə həmçinin **3-cü maddənin prosesual aspektinin pozuntusunun baş verdiyini** qərara almış və bununla bağlı xüsusilə qeyd etmişdir ki, səlahiyyətli orqanların hərəkətsizliyi nəticəsində cinayət təqibi üçün nəzərdə tutulan müddət başa çatdığına görə cinayət işinə xitam verildiyi bir vəziyyətdə pis rəftar aktlarından, o cümlədən məişət zorakılığından səmərəli müdafiəni təmin etmək məqsədinə nail olunduğu fikrini qəbul edə bilməz.

Məhkəmə əlavə etmişdir ki, məişət zorakılığı ilə əlaqəli cinayətlər ən ağır cinayətlər sırasına daxil edilməlidir və bir daha bildirmişdir ki, Məhkəmənin presedent hüququna əsasən, səlahiyyətli orqanların hərəkətsizliyi nəticəsində cinayət təqibi üçün nəzərdə tutulan müddətin başa çatması səbəbindən bu cinayətlər üzrə araşdırmalara xitam verilməsi 3-cü maddədən irəli gələn prosesual öhdəliklərlə bir araya sığmır. Hazırkı işdə Məhkəmə hesab etmişdir ki, birincisi, milli qanunvericilik bazasında nəzərdə tutulmuş cinayət təqibi müddətlərini tənzimləyən mexanizmlər əsasında cinayət təqibi üçün qanunla müəyyən edilmiş müddətlərin hətta iş üzrə icraat başlandıqdan sonra da məhkəmənin hərəkətləri ilə sıx bağlı olmasını nəzərdə tutan sistemin səlahiyyətli ölkədaxili orqanlar tərəfindən

dəstəkləndiyi və ikincisi, məhkəmə tərəfindən cinayət təqibinin bu qanunvericilik çərçivəsinə uyğun olmayan dərəcədə passivliklə aparıldığı vəziyyət Konvensiyanın 3-cü maddəsinin tələblərinə cavab verən şərait hesab edilə bilməz.

A.E. Bolqarıstana qarşı (Ərizə № 53891/20)

23 may 2023-cü il

Bu iş Bolqarıstanda cinayət təqibi orqanına göndərilmiş şikayətlərlə əlaqədar idi ki, həmin vaxt cəmi 15 yaşında olan ərizəçi birlikdə yaşadığı 23 yaşlı kişi tərəfindən döyülməklə, təpiklənməklə və boğulmaqla məişət zorakılığının qurbanı olmuşdu. Ərizəçi konkret olaraq şikayət etmişdir ki, dövlət onu məişət zorakılığından qorumayıb, bununla bağlı şikayətlərini adekvat şəkildə araşdırmayıb və o, yaş və cins əlamətinə görə ayrı-seçkiliyə məruz qalıb.

Məhkəmə Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan olunması) **pozulduğunu** qərara alaraq müəyyən etmişdir ki, Bolqarıstanda məişət zorakılığının bütün formalarının cəzalandırılması və qurbanların müdafiəsinin yetərinə təmin edilməsi üçün səmərəli sistem yaradılmamışdır. Məhkəmə xüsusilə qeyd etmişdir ki, hazırkı işdə dövlət ərizəçini nə hüquqi (məişət zorakılığı ilə bağlı qanunvericilikdə çatışmazlıqlar olub), nə də faktiki cəhətdən adekvat şəkildə müdafiə etməmişdir, yəni ərizəçinin həssas durumda olmasına və dəfələrlə məişət zorakılığına məruz qaldığını bildirməsinə baxmayaraq, cinayət təqibi orqanları cinayət işini başlamamışlar. Məhkəmə daha sonra qeyd etmişdir ki, Bolqarıstan hökuməti səlahiyyətli orqanların institusional hərəkətsizliyini təkzib edə bilməmişdir. Ərizəçinin şəxsən səlahiyyətli orqanların qərəzliliyinin qurbanı olduğunu sübut etməsinə ehtiyac olmadığı üçün Məhkəmə belə qənaətə gəlmişdir ki, onun işində Konvensiyanın **3-cü maddəsi ilə əlaqəli şəkildə götürülmüş 14-cü maddəsinin** (ayrı-seçkilinin qadağan olunması) da **pozuntusu baş vermişdir**.

Məişət zorakılığı ilə bağlı şikayətlər üzrə aparılan istintaqın qeyri-səmərəliliyi

E.M. Rumıniyaya qarşı (Ərizə № 43994/05)

30 oktyabr 2012-ci il

Ərizəçi bir yaş yarımlıq qızının gözləri qarşısında törədilmiş məişət zorakılığı ilə bağlı cinayət işi üzrə aparılan istintaqın səmərəli olmadığını şikayət etmişdir. Rumıniya məhkəmələri ərizəçinin əri tərəfindən zorakılığa məruz qalması haqqında faktların sübuta yetirilmədiyini əsas gətirərək ərizəçinin şikayətini rədd etmişdir.

Məhkəmə qərara almışdır ki, istintaqın aparılması zamanı ərizəçinin 3-cü maddə üzrə tələb olunan səmərəli müdafiəsi adekvat təmin edilmədiyini üçün Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (işgəncələrin qadağan olunması) **prosessual aspektdən pozulması** baş vermişdir. Xüsusilə də qeyd olunmuşdur ki, ərizəçi ilk şikayətini edərkən özünü və qızını ərinin aqressiv və zorakı davranışından qorumaq məqsədilə aidiyyəti dövlət qurumlarına zəruri yardım və müdafiə tədbirlərinin görülməsi üçün müraciət etmişdir. Müxtəlif dövlət orqanları arasında əməkdaşlığı və məişət zorakılığına qarşı tədbirlərin müəyyən edilməsi və yerinə yetirilməsini təmin etmək üçün qeyri-məhkəmə tədbirlərini nəzərdə tutan qanunvericilik bazasının mövcud olmasına və ərizəçinin ittihamlarını təsdiq edən mötəbər sübutları (prima facie) təqdim edən tibbi arayışın olmasına baxmayaraq, iş üzrə materiallardan da görüldüyü kimi, bu məqsədlə hər hansı səmərəli tədbir görülməmişdir.

Valiulienė Litvaya qarşı

26 mart 2013-cü il

Bu şikayət məişət zorakılığı qurbanı olan qadının səlahiyyətli orqanların onun tərəf müqabili tərəfindən yol verilən pis rəftarı araşdırmaması və tərəf müqabilinin məsuliyyətə cəlb etməməsi ilə bağlıdır.

Məhkəmə tərəfindən Konvensiyanın 3-cü maddəsinin (işgəncələrin qadağan olunması) pozulmasına dair qərar qəbul edilmiş və bu işdə tətbiq olunan təcrübə və həyata keçirilən cinayət-hüquqi mexanizmlər ərizəçinin məişət zorakılığı hallarına qarşı adekvat qorunması üçün yetərli sayılmamışdır. Xüsusən də iş üzrə ibtidai araşdırmada gecikmələrin baş verdiyi və prokuror tərəfindən icraata xitam verilməsi barədə qərar qəbul edildiyi bildirilmişdir.

D.P. Litvaya qarşı (Ərizə № 27920/08)

22 oktyabr 2013-cü il (şikayətin siyahıdan çıxarılması barədə qərar)

Ərizəçi 1989-cu ildə evlənib və cütlük 2001-ci ildə boşanıb. Onların dörd uşağı olub (1988, 1990, 1992 və müvafiq olaraq 2000-ci il təvəllüdü). Ərizəçi xüsusən şikayət etmişdir ki, ona və onların üç böyük uşağına qarşı keçmiş əri tərəfindən qəsdən və mütəmadi olaraq döyülmə və digər fiziki zorakılıq hərəkətləri törədilməsi şikayəti əsasında başlanan cinayət işi uzadılmış və ağılabatan müddət ərzində araşdırılması təmin olunmamışdır. Nəticədə isə icraat müddətinin başa çatması ilə əlaqədar cinayət təqibinə xitam verilmiş və onun keçmiş əri məhkəmə tərəfindən layiq olduğu cəzanı almamışdır.

Məsələnin sülh yolu ilə həllini təmin etmək cəhdləri uğursuzluqla nəticələndikdən sonra Litva Hökuməti 2012-ci ilin sentyabr ayında ərizədə göstərilən məişət zorakılığının qarşısının alınmaması ilə bağlı dövlətin məsuliyyət məsələsini həll etmək üçün birtərəfli bəyannamə verməyi təklif etmişdir. Məhkəmənin presedent hüququnu və işin şərtlərini nəzərə alaraq, Hökumət xüsusilə etiraf etmişdir ki, qeyd edilən iş üzrə cinayət-hüquqi mexanizmlərin həyata keçirilməsi natamam olduğu üçün dövlətin Konvensiyanın 3-cü maddəsi (işgəncələrin qadağan olunması) üzrə pozitiv öhdəliklərinin pozulmasına gətirib çıxarmışdır. Məhkəmə Hökumətin verdiyi bəyannamənin şərtlərini və orada göstərilən öhdəliklərə riayət edilməsini təmin etmək üçün rəhbər prinsipləri nəzərə alaraq, Konvensiyanın 37-ci maddəsinə (şikayətlərin siyahıdan çıxarılması) uyğun olaraq **işin siyahısından çıxarılmasına** dair qərar qəbul etmişdir.

D.M.D. Rumıniyaya qarşı (Ərizə № 23022/13)

3 oktyabr 2017-ci il¹

Bx aşağıda: "Ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ"

Buturuqə Rumıniyaya qarşı

11 fevral 2020-ci il

Bax aşağıda: "Şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququ"

Deportasiya edildiyi təqdirdə məişət zorakılığına məruz qalma təhlükəsi

N. İsveçə qarşı (Ərizə № 23505/09)

20 iyul 2010-cu il

2004-cü ildə Əfqanıstan vətəndaşı olan ərizəçi əri ilə birlikdə İsveçə gəlmişdir. Onların sığınacaq müraciətinə bir neçə dəfə rədd cavabı verilmişdir. Ərizəçi 2005-ci ildə ərindən ayrılmışdır. 2008-ci ildə ərizəçinin boşanma tələbi İsveç məhkəmələri tərəfindən rədd edilmişdir ki, buna səbəb qismində onların ölkədə qanuni olaraq yaşamadıqları və İsveç məhkəmələrinin də onların nikahını pozmaq səlahiyyətinə malik olmaması göstərilmişdir. Ərizəçinin əri məhkəməyə bu boşanmanın əleyhinə olduğunu bildirmişdir. Ərizəçi İsveçin Miqrasiya Məsələləri üzrə Federal İdarəsinə isveçli bir kişi ilə münasibət qurmaqla ərinə xəyanət etdiyinə görə Əfqanıstanda onu ölüm cəzası təhlükəsi gözlədiyini və onun ailəsinin onu atdığına bildirməklə onun işinə yenidən baxılması və deportasiyasının dayandırılması tələbi ilə müraciət etsə də, bu müraciət uğursuz olmuşdur.

Məhkəmə qərara almışdır ki, ərizəçinin İsveçdən Əfqanıstana **deportasiya** edilməsi **Konvensiyanın 3-cü maddəsinin** (işgəncələrin qadağan olunması) **pozulması** kimi dəyərləndirilə bilər. Belə ki, işin xüsusi hallarını nəzərə alaraq, ərizəçinin Əfqanıstana deportasiya edildiyi təqdirdə onun əri, ailəsi, öz ailəsi və ən nəhayət Əfqanıstan cəmiyyəti tərəfindən repressiya və təqiblərə məruz qalma təhlükəsi ilə üzləşəcəyi ehtimal olunur və bu da 3-cü maddənin tələblərinə görə yolverilməz hesab edilir. Məhkəmə xüsusilə qeyd etmişdir ki, ərizəçinin ərindən boşanmaq istəməsi və onunla daha yaşamaq istəməməsi faktı onun həyatı üçün təhlükəli olan ciddi nəticələrə səbəb ola bilər. 2009-cu ilin aprel ayında qəbul edilmiş Şiələrin Şəxsi Statusu Aktında qadınların ərlərinin cinsi tələblərinə itaət etmələri və icazə almadan evi tərk etməmələri tələb olunmuşdur. Hesabatlarda, həmçinin göstərilmişdir ki, əfqanıstanlı qadınların təxminən 80%-i məişət zorakılığına məruz qalmışdır və səlahiyyətli orqanlar bu cür zorakılıq aktlarını qanuni əməl sayaraq zorakılıq törətmiş şəxsləə qarşı cinayət təqibinə başlamamışlar.

Nəhayət, polisə və ya məhkəməyə müraciət etmək üçün bir qadının kişi himayədarı olmadan öz evlərini tərk edən qadınlara təsir göstərən ictimai qınağı üstələməsi lazımdır. Statistik məlumatlarda və beynəlxalq hesabatlarda göstərilən ümumi risklər diqqətdən kənar qala bilməz.

Ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ (Konvensiyanın 6-cı maddəsi)

Wasiewska Polşaya qarşı

2 dekabr 2014-cü il (ərizənin qəbul edilənliyinə dair qərar)

Ərizəçi və əri 1997-ci ildə boşanmışlar. Boşanmadan əvvəl ərizəçinin keçmiş əri onu birgə yaşadıkları mənzildən çıxarmış, eləcə də ərizəçinin özünə, onun qızına və qız nəvəsinə məxsus olan şəxsi əşyaları götürməsinə mane olmaq üçün mənzilin açarını dəyişdirmişdir. Ərizəçi keçmiş ərinin ona məxsus mənzildən çıxarılması ilə bağlı məhkəmənin qətnaməsinin icrasının səlahiyyətli orqanlar tərəfindən təmin edilməməsi barədə şikayət etmişdir. Bundan başqa o, bildirmişdir ki, mənzildə qalan əşyalarından və mənzilin özündən istifadə etməsinə imkan verməyən keçmiş ərinə qarşı cinayət işinin başlanması onun üçün demək olar ki, mümkünsüz və əlçatmaz olmuşdur.

Məhkəmə hesab etmişdir ki, ərizəçinin onun keçmiş ərinin mənzildən çıxarılmasına dair məhkəmə qətnaməsinin aidiyyəti dövlət orqanları tərəfindən icrasının təmin edilməməsi barədə şikayəti Konvensiyanın 6-cı maddəsinə (ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ) uyğun olaraq araşdırılmalıdır. Ərizəçinin daxili hüquqi müdafiə vasitələrindən istifadə imkanlarının tükənmədiyini nəzərə alaraq, Konvensiyanın 35-ci maddəsinə (qəbul edilənlik meyarları) uyğun olaraq şikayət ərizəsi **qəbul edilməz** elan edilmişdir. Məhkəmə, həmçinin ərizənin qalan hissəsinin qəbul edilməz hesab olunması (açıq-aşkar əsaslandırılmamış) barədə qərar vermişdir.

D.M.D. Rumıniyaya qarşı (Ərizə № 23022/13)

3 oktyabr 2017-ci il²

Bu iş atasının ərizəçiyə qarşı məişət zorakılığına yol verməsi ilə əlaqədardır. İş üzrə məhkəmə prosesi səkkiz ildən artıq müddət ərzində davam etmiş və atanın öz övladına qarşı fiziki və mənəvi zorakılıq törətdiyinə görə ittiham olunması ilə nəticələnmişdir. Ərizəçi şikayət etmişdir ki, məhkəmə icraatı səmərəli olmayıb və ona dəymiş zərərin ödənilməsi təmin edilməyib. Xüsusən də zərər çəkmiş şəxsə dəymiş mənəvi zərəre görə təzminatın ödənilməsi ilə bağlı müraciət etdiyi yerli son instansiya məhkəmələri tərəfindən müəyyən edilmişdir ki, onlar təzminat məsələsinin araşdırılmasına baxmalı deyillər, çünki nə o, nə də dövlət ittihamçısı (prokuror) aşağı instansiya məhkəmələri qarşısında bu tələbi qaldırmamışdır.

Məhkəmə qərara almışdır ki, zorakılıq ittihamı ilə başlanan istintaq prosesinin çox uzun çəkməsi və digər ciddi nöqsanlarla müşayiət olunması nəticəsində **Konvensiyanın 3-cü maddəsi** (işgəncələrin qadağan olunması) **pozulmuşdur**. Bu baxımdan, üzv dövlətlərin uşaqların şərəf və ləyaqətinin qorunması üçün səy göstərmələri və praktik olaraq, uşaqların məişət zorakılığı hallarına qarşı qorunması üçün adekvat hüquqi tənzimləmənin tələb edildiyi xüsusilə qeyd edilmişdir.

Məhkəmə, həmçinin xüsusi vurğulamışdır ki, yerli məhkəmələr tərəfindən ərizəçinin təzminat ödənilməsi barədə şikayətinə baxılmaması nəticəsində **Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1-ci bəndi** (ədalətli məhkəmə araşdırması hüququ) pozulmuşdur. Yerli qanunvericilikdə açıq-aydın ifadə olunmasına baxmayaraq, onlar hətta zərər çəkmiş şəxsin rəsmi tələbi olmadan belə, azyaşlı uşaqların işi üzrə təzminat məsələsində qərar qəbul etmək öhdəliyi daşıyır.

Şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququ (Konvensiyanın 8-ci maddəsi)

Dövlətin fərdlərin fiziki və mənəvi toxunulmazlığını qorumaq öhdəliyi

Bevacqua ve S. Bolqarıstana qarşı

12 iyun 2008-ci il

Əri tərəfindən müntəzəm olaraq fiziki zorakılığa məruz qaldığını iddia edən birinci ərizəçi üç yaşlı oğlunu (ikinci ərizəçi) özü ilə birlikdə götürərək yoldaşını tərk etmiş və boşanma üçün məhkəməyə müraciət etmişdir. Belə ki, o, əri tərəfindən davamlı olaraq döyüldüyünü bildirmişdir. Ərizəçi oğlu ilə birlikdə zorakılıq qurbanı olan qadınlar üçün nəzərdə tutulan sığınacaqda dörd gün qalmış, lakin ona oğlunu oğurladığına görə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə bilmə ehtimalı barədə xəbərdarlıq edildiyinə görə uşaq üzərində birgə qəyyumluq məsələsinə məhkəmə qaydasında baxılmış, lakin qadının dediyinə görə onu əri məhkəmənin bu qərarını yerinə yetirməmişdir. Fiziki zorakılığa məruz qaldığına görə ərinə qarşı irəli sürdüyü ittihamlar sonrakı zorakılıq hallarının baş verməsinə səbəb olmuşdur. Onun müvəqqəti qəyyumluqla bağlı müraciətləri prioritet kimi qəbul edilməmiş və yalnız bir ildən artıq müddət keçdikdən sonra ona qəyyumluq hüququ verilmişdir. Növbəti ildə qadın öz keçmiş əri tərəfindən yenidən döyülmüş və onun cinayət təqibinin həyata keçirilməsi ilə bağlı müraciətləri şikayətin "şəxsi məsələ" olduğu və yalnız məhkəmə tərəfindən xüsusi ittiham qaydasında baxılmalı olduğu əsas gətirilərək rədd edilmişdir.

Məhkəmə yerli məhkəmələr tərəfindən ərizəçilərə mənfi təsir edən vəziyyətlərdə müvəqqəti saxlama tədbirlərinin gecikdirilmədən qəbul edilməməsinin ümumi təsirlərini və ən başlıcası, ikinci ərizəçinin rifahını, habelə birinci ərizəçinin keçmiş ərinin davranışına reaksiya ilə bağlı səlahiyyətli orqanlar tərəfindən eyni dövrdə həyata keçirilən tədbirlərin yetərli olmamasını nəzərə alaraq, Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulması faktını** müəyyən etmişdir. Məhkəmənin şərhinə görə, bu, şəxsi və ailə həyatına hörmətin təmin edilməsi üçün dövlətin Konvensiya çərçivəsində nəzərdə tutulan (Konvensiyanın 8-ci maddəsi) pozitiv öhdəliklərinə və ictimai maraqlarına zidd olaraq ərizəçilərə zəruri yardımın göstərilməməsinə gətirib çıxarmışdır. Məhkəmə xüsusilə vurğulamışdır ki, mübahisənin xarakterinin "şəxsi məsələ" olması dövlətin ərizəçilərin ailə həyatının qorunması öhdəliyi ilə uyğun gəlmir.

E.S. və digərləri Slovakiyaya qarşı (Ərizə № 8227/04)

15 sentyabr 2009-cu il

Bax yuxarıda: "İşgəncələrin və qeyri-insani, yaxud alçaldıcı rəftarın qadağan edilməsi"

A. Xorvatiyaya qarşı (Ərizə № 55164/08)

14 oktyabr 2010-cu il

Ərizəçinin şikayətinə görə, keçmiş əri (travma sonrası stress pozğunluğu, paranoya, psixoloji narahatlıq və epilepsiya xəstəliyindən əziyyət çəkən) ona qarşı uzun illər ərzində müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri ilə nəticələnən fiziki zorakılıq hərəkətləri törətmiş, ölümlə hədələmiş və az yaşlı qızlarının qarşısında daimi olaraq təhqir etmişdir. Ərizəçi gizləndikdən sonra əri tərəfindən təqib edilməsinin qarşısını almaq üçün məhkəməyə qoruma tədbirlərinin görülməsi barədə qərar qəbul edilməsi ilə bağlı müraciət etmişdir.

Ərizəçinin həyatı üçün bilavasitə potensial riskin olmadığını əsas gətirərək məhkəmə bu müraciəti rədd etmişdir.

Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, ərizəçinin müdafiəsi və ya onun keçmiş ərinin zorakı davranışlarına səbəb olan psixi problemlərin həllinə istiqamətlənmiş bir çox məhkəmə qərarlarının Xorvatiyanın səlahiyyətli orqanları tərəfindən yerinə yetirilməməsi Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulmasına** səbəb olmuşdur. Onun psixi müalicə alıb-almadığı da məlum deyil. Ərizəçi Xorvatiyada məişət zorakılığına qarşı tədbirlərin və ya təcübənin, habelə onların nəticələrinin ayrı-seçkiliyə səbəb olduğunu sübuta yetirmək üçün yetərli dəlillər (məsələn, hesabat və statistik məlumatlar) təqdim etmədiyinə görə Məhkəmə onun şikayətini **Konvensiyanın 14-cü maddəsi üzrə** (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) **qəbul edilməz** elan etmişdir.

Hajduovà Slovakiyaya qarşı

30 noyabr 2010-cu il

Ərizəçi yerli dövlət orqanlarının onun keçmiş ərinin zorakılıq və təhdid ittihamı ilə cinayət mühakimə icraatının ardınca psixiatriya müəssisəsində müalicə məqsədilə tutulmasını təmin etmək üçün öz rəsmi öhdəliklərini yerinə yetirmədikləri barədə şikayət etmişdir.

Məhkəmə qərara almışdır ki, ərizəçinin keçmiş ərinin zorakı davranışına cavab olaraq görülən tədbirlərin yetərsiz olduğu və xüsusən yerli məhkəmələr tərəfindən onun psixiatrik müalicəyə cəlb olunması üçün tutulmasına dair qərar verilməməsi dövlətin **8-ci maddə** (şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququ) **üzrə pozitiv öhdəliklərinin pozulması** ilə nəticələnmişdir. Xüsusilə qeyd edilmişdir ki, ərizəçinin keçmiş ərinin ona qarşı mütəmadi hədə-qoxu gəlməsi heç vaxt reallaşmasa belə, bu, ərizəçinin mənəvi toxunulmazlığına və rifahına mənfi təsir göstərməsi üçün yetərli olmuşdur və dövlətin Konvensiyanın 8-ci maddəsi üzrə pozitiv öhdəliklərinin yaranmasına gətirib çıxarmışdır.

Y.C. Birləşmiş Krallığa qarşı (Ərizə № 4547/10)

13 mart 2012-ci il

Ərizəçi ilə bir neçə il cinsi tərəf-müqabili olmuş şəxsin 2001-ci ildə doğulmuş bir oğulları vardı. 2003-cü ildə "spirtli içki" zəminində valideynlər arasında baş vermiş insident nəticəsində ailə sosial xidmət orqanlarının diqqət mərkəzinə düşdü. 2007-ci ilin sonundan etibarən polisin dəfələrlə ailənin evinə çağırılması ilə artan məişət zorakılığı və spirtli içkidən sui-istifadə halları baş verdi. 2008-ci ilin iyun ayında valideynlər arasında növbəti şiddətli mübahisə zamanı oğlan yaralandıqdan sonra yerli hakimiyyət orqanı mühafizə orderi verdi. Uşağın himayəyə verilməsi ilə bağlı icraat onun övladlığa götürülməsinə icazə verilməsi ilə nəticələndi. Ərizəçi şikayət etdi ki, məhkəmələrin onu oğlunun yeganə himayəçisi kimi təyin etməkdən imtina etmək və başqasının himayəsinə vermək barədə qərar qəbul edərkən bütün müvafiq mülahizələri nəzərə almaması onun Konvensiyanın 8-ci maddəsində (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) nəzərdə tutulmuş hüquqlarını pozmuşdur.

Məhkəmə Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulmadığını** qərara alaraq müəyyən etmişdir ki, uşağı başqasının himayəsinə vermək barədə qərarın qəbul edilməsi üçün əsaslar münasib və yetərli olmuş, ərizəçinin öz arqumentlərini təqdim etməsi üçün hər cür imkan yaradılmışdır və o, bütünlüklə qərarın qəbulu prosesində iştirak etmişdir. Məhkəmə xüsusilə müəyyən etmişdir ki, işin tarixçəsini və təqdim edilmiş məlumatları nəzərə alsaq, ərizəçinin uşağının atası ilə münasibətlərinin bərpasının mümkünsüzlüyü və uşağın rifahı üçün riskə səbəb olacağı ilə bağlı dairə məhkəməsi hakiminin rəyi əsassız olmayıb. Müvafiq olaraq, mümkün olduğu halda valideynləri ilə ailə bağlarının qorunub saxlanması uşağın maraqlarına uyğun olsa da, aydın idi ki, hazırkı işdə bu mülahizəni uşağın təhlükəsiz və etibarlı mühitdə böyüməsini təmin etmək zərurəti üstələyirdi. Bununla bağlı Məhkəmə konkret olaraq qeyd etmişdir ki, spirtli içki aludəçilərinin bu vərdisdən qurtulmasına dəstək və valideynlərə yardım göstərilməsi vasitəsilə ailənin bərpasına cəhdlər edilmişdir. Bundan əlavə, ərizəçi bildirmişdir ki, uşağın atasından ayrılıb və ona məişət zorakılığı ilə bağlı ala biləcəyi dəstəyə dair əlavə məlumat verilib. Lakin məlum olub ki, o, bu cür dəstək üçün müraciət etməyib və sonda uşağın atası ilə barışıb.

Kalucz Macarıstana qarşı

24 aprel 2012-ci il

Ərizəçi öz iradəsinə zidd olaraq mənzilini vətəndaş nikahı ilə yaşadığı zorakı davranış nümayiş etdirən əri ilə bölüşmək məcburiyyətində qalmış, sözügedən mənzil üzərində isə mülkiyyət hüququ ilə bağlı çoxsaylı mülki mübahisələrə baxılmışdır. O, öz evində mütəmadi olaraq məruz qaldığı fiziki və mənəvi zorakılıqdan müdafiəsi məqsədilə Macarıstanın dövlət orqanlarının tədbir görmədiyini şikayət etmişdir.

Məhkəmə iş üzrə yekun olaraq Macarıstanın dövlət orqanlarının pozitiv öhdəliklərini yerinə yetirməməsi səbəbilə **Konvensiyanın 8-ci maddəsinin** (şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulması** barədə qərar qəbul etmişdir. Məhkəmə, həmçinin bildirmişdir ki, ərizəçi öz ərinə qarşı fiziki zorakılıq ittihamları üzrə cinayət işinin başlanması tələbi ilə şikayətlər etmiş, ona qarşı məhdudlaşdırıcı qərarların çıxarılması məqsədilə dəfələrlə müraciət etmiş və ərinin evdən çıxarılmasını mülki icraat qaydasında mübahisələndirmişdir, lakin onun

zorakılıqdan səmərəli müdafiəsi  c n aidiyyəti qurumlar tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər qeyri-qənaətbəxş hesab olunur.

Kowal Polşaya qarşı

18 sentyabr 2012-ci il ( riz nin q buledil nliyini dair qərar)

 riz ci Konvensiyanın 8-ci maddəsinin (şəxsi həyata v  ailə həyatına hörmət hüququ) pozulması ilə baėlı şikayət edərək bildirmişdir ki, atasının birgə yaşadıqları mənzili t rk etməsi ilə baėlı məhkəmənin q rardadının icrası Polşanın səlahiyyətli orqanları tərəfindən təmin edilməmiş v  nəticədə onun, kiçik qardaşının v  anasının məişət zorakılıėından müdafiəsi üzrə dövlətin pozitiv öhdəlikləri yerinə yetirilməmişdir.  riz ci, eyni zamanda atasının mənzili t rk etməsi barədə məhkəmə qərarına baxmayaraq, atasının zorakı davranışına d zm k məcburiyyətində qaldıqları barədə məlumat vermişdir.

Məhkəmə Konvensiyanın **35-ci maddəsinə** (q buledil nlik meyarları)  sas n ərizəni **qəbuledilməz** (açıq-aşkar əsaslandırılmamış) elan etmişdir. İşin hallarını nəzərə alaraq, səlahiyyətli orqanların  riz cinin atasının zorakı davranışına verdiyi hüquqi qiymətin sözügedən əməllərin aėırlıq dərəcəsinə görə tam olaraq qeyri-adekvat olduėunu söyləmək düzgün olmazdı. Bununla belə, iş üzrə verilən qərarlar cinayətkarın zorakı davranışına qarşı qabaqlayıcı və ya  ekindirici təsir göstərə bilməmişdir. Eyni zamanda müəyyən olunmuşdur ki, səlahiyyətli orqanlar tərəfindən  riz cinin vəziyyəti və atasının səbəb olduėu məişət zorakılıėı hadisəsi hərtərəfli araşdırılmamış v  bütövlükdə yaranmış vəziyyətə adekvat reaksiya verilməmişdir (məsələn, məişət zorakılıėı ilə baėlı ayrı-ayrı halların qarşısının alınması  c n çoxsaylı icraatların aparılması).

İrene Vilson Birləşmiş Krallıėa qarşı

23 oktyabr 2012-ci il ( riz nin q buledil nliyini dair qərar)

Bu iş məişət zorakılıėı qurbanının  ri tərəfindən aėır bədən xəsarətləri yetirilməsi ittihamlarına görə bařlanan cinayət işinin icraatını həyata keçirən səlahiyyətli orqanlarla baėlıdır v   riz ci məhkəmə tərəfindən onun ərinə qarşı çıxarılmış şərti cəzanın olduqca yüngül olduėunu hesab etmişdir.

Məhkəmə  riz cinin Konvensiyanın 8-ci maddəsi (şəxsi həyata v  ailə həyatına hörmət hüququ)  zr  hüquqlarının qorunması  c n Şimali İrlandiyanın dövlət orqanlarının  z öhdəliyini yerinə yetirdiyi qənaətinə gəlməklə ərizəni **qəbuledilməz** (açıq-aşkar əsaslandırılmamış) elan etmişdir. Qeyd olunmuşdur ki,  riz ci yalnız bir şikayətlə müvafiq orqanlara müraciət etmişdir: hadisə dərhal araşdırılmış,  ri həbs edilərək ittiham edilmiş və iş üzrə cinayət mühakimə icraatı lazimi qaydada həyata keçirilmişdir.  riz ci məhkəmə qarşısında zorakılıqla baėlı bařqa bir xüsusi məsələ qaldırmamışdır.

Eremia v  Digərləri Moldova Respublikasına qarşı

28 may 2013-c  il

Bax ařaėıda: "Ayrı-seçkiliyin qadaėan olunması"

O.C.I. və digərləri Rumıniyaya qarşı ( riz  № 49450/17)

21 may 2019-cu il (Komitənin qərarı)

Rumıniya vətəndaşı olan birinci  riz ci 2015-ci ildə yay t tilini Rumıniyada keçirdikdən sonra iki övladı ilə İtaliyadakı ərinin yanına qayıtmamaėı qərara aldı. M hk m d ki icraatda birinci  riz ci ilə uřaqları uřaqların İtaliyaya qaytarılması barədə qərardan şikayət etdilər. Onlar konkret olaraq iddia etdilər ki, Rumıniya məhkəmələri ataları tərəfindən onların pis rəftara məruz qalması riskinin yüksək olmasını nəzərə almayıblar, halbuki bu hal Beynəlxalq uřaq oėurluėunun mülki-hüquqi aspektləri haqqında 25 oktyabr 1980-ci il tarixli Haaqa Konvensiyasında nəzərdə tutulmuş uřaqların daimi yařayış yerinə qaytarılması prinsipindən istisnalardan biri idi.

Məhkəmə qərara almışdır ki, Rumıniya məhkəmələri  riz ci uřaqların geriyə - İtaliyadakı atalarının yanına qayıtması barədə qərar verərkən onların məişət zorakılıėına məruz qalması riskinin ciddi olduėunu yetərincə nəzərə almadıqlarına və bu halın beynəlxalq hüquqda nəzərdə tutulmuş uřaqların daimi yařayış yerinə qaytarılması prinsipindən istisnalardan birinə aid olmasına görə, Konvensiyanın **8-ci maddəsi** (şəxsi həyata v  ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulmuşdur**.

Məhkəmə xüsusi olaraq qeyd etmişdir ki, Rumıniya ilə İtaliyanın Aİ qanunvericiliyinə uyğun olaraq uşaqların müdafiə orqanları arasında qarşılıqlı etimad olsa da, bu o demək deyildi ki, Rumıniya baş verə biləcək hər hansı sui-istifadə halına görə məsuliyyəti İtaliyanın üzərinə qoymaqla uşaqları risk altında olacaqları mühitə geri göndərmək öhdəliyini daşıyır.

Levchuk Ukraynaya qarşı

2 sentyabr 2020-ci il

Bu iş keçmiş ərinin mənzildən çıxarılması barədə ərizəçinin iddiasının rədd edilməsinin ərizəçini və övladlarını məişət zorakılığı və təqib riskinə məruz qoyması barədə ərizəçinin şikayəti ilə əlaqədar idi. O iddia edirdi ki, milli məhkəmələrin qərarları həddindən artıq formal xarakter daşıyıb, habelə keçmiş ərində cəzasız qalacağına dair fikir yaradıb ki, bu da keçmiş ərinin onu və övladlarını daha çox psixoloji təqibə və hücumla məruz qoymasına şərait yaradıb. Məhkəmə qərara almışdır ki, iş üzrə Konvensiyanın **8-ci maddəsi** (şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulmuşdur**, çünki keçmiş ərinin mənzildən çıxarılması barədə ərizəçinin tələbinə mülki məhkəmələrin reaksiyası dövlətin ərizəçinin məişət zorakılığından səmərəli müdafiəsini təmin etməkdən ibarət pozitiv öhdəliyinə uyğun olmamışdır. Məhkəmə konkret olaraq hesab etmişdir ki, milli məhkəmələr mövcud vəziyyəti və ərizəçi ilə övladlarının qarşılaşacağı gələcək fiziki və mənəvi zorakılıq riskini hərtərəfli təhlil etməmişdir. Bundan əlavə, məhkəmə prosesi iki il ərzində üç yurisdiksiya səviyyəsində davam etmiş və bu müddət ərzində ərizəçi və övladları daha çox zorakılıq riski altında qalmışlar. Beləliklə, toqquşan bütün fərdi maraqlar arasında ədalətli balans gözlənilməmişdir.

I.M. və başqaları İtaliyaya qarşı (Ərizə № 25426/20)

10 noyabr 2022-ci il

Bu iş üzrə ərizəçilər – ana və iki uşağı məişət zorakılığının qurbanı olduqlarını iddia etmişlər. Onlar konkret olaraq bildirmişlər ki, İtaliya dövləti narkotik və alkoqol aludəçisi olan ata ilə uşaqların görüşləri zamanı onları pis rəftara və hədələyici davranışa yol verməkdə təqsirləndirilən atadan qorumaq və onlara kömək etmək vəzifəsini yerinə yetirməmişdir. Ana həm də şikayət etmişdir ki, "razılığa gəlməyən valideyn" kimi xarakterizə olunub və müvafiq olaraq, valideynlik vəzifələrinin icrası dayandırılıb. Bunun üçün yeganə səbəb isə onun uşaqların təhlükəsizliyi üçün riskin mövcud olduğunu diqqətə çatdıraraq onları qorumaq istəməsi olub.

Məhkəmə hər iki uşağa münasibətdə Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulduğunu** qərara alaraq müəyyən etmişdir ki, onlar 2015-ci ildən bəri onlar üçün qoruyucu mühitin təmin edilmədiyi bir şəraitdə ataları ilə görüşməyə məcbur edilmişlər və uşaqların ən üstün maraqlarının belə şəraitdə görüşməyə məcbur edilməmələrini tələb etdiyinə baxmayaraq, səlahiyyətli orqanlar buna məhəl qoymadan onlarla ataları arasında əlaqə saxlanmasını təmin etməyə çalışmışlar. Məhkəmə uşaqların anasına münasibətdə də **8-ci maddənin pozulduğunu** qərara almış və bununla bağlı konkret olaraq qeyd etmişdir ki, daxili məhkəmələr onun vəziyyətini diqqətlə araşdırmamışlar və uşaqların ataları ilə görüşmələrinə və onunla birlikdə olmalarına guya düşməncəsinə münasibət bəslədiyi fikrinə əsaslanaraq, iş üzrə bütün müvafiq amilləri nəzərə almadan onun valideynlik vəzifələrinin icrasını dayandırmaq qərarına gəlmişlər. Beləliklə, Məhkəmə bu qənaətə gəlmişdir ki, Yetkinlik yaşına çatmayanların işləri üzrə Məhkəmə və Apellyasiya Məhkəməsi 2016-cı ilin mayından 2019-cu ilin mayınadək ərizəçinin valideynlik vəzifələrinin icrasının dayandırılması ilə bağlı qərarlarını əsaslandırmaq üçün münasib və yetərli səbəblər göstərməmişlər.

Malagić Xorvatiyaya qarşı

17 noyabr 2022-ci il

Bu iş ərizəçinin polis əməkdaşı olan keçmiş ərinin ona və uşaqlarına qarşı məişət zorakılığı və ya pis rəftar hallarına yol verməsi iddiası əsasında təyin edilmiş qoruyucu tədbirlərə xitam verilməsi ilə əlaqədar idi. Ərizəçi konkret olaraq bildirmişdir ki, qoruyucu tədbirlərə xitam verməklə səlahiyyətli ölkədaxili orqanlar keçmiş ərinin hələ də ona və uşaqlarına təhlükə yaradıb-yaratmadığını qiymətləndirmədən onu müdafiədən məhrum etmişlər.

Hazırkı işdə Məhkəmə müvafiq orqanların ərizəçinin fiziki toxunulmazlığının qorunması ilə bağlı pozitiv öhdəliklərini yerinə yetirmədiklərini göstərən heç nə aşkar etməmişdir. Konkret olaraq, onlar onun keçmiş ərinə qarşı ciddi ittihamlardan xəbərdar idilər və məişət zorakılığının təkrarlanan xarakterini nəzərə alaraq ərizəçinin fiziki toxunulmazlığını qorumaq

üçün müvafiq vaxtlarda müxtəlif növ lazımi tədbirlər görmüşdülər. Ona görə də Məhkəmə ərizəçiyə münasibətdə Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulmadığını** qərara almışdır.

Yazışmaların konfidensiallığı və kibertəhdid

Buturuğə Rumıniyaya qarşı

11 fevral 2020-ci il

Bu iş ərizəçinin keçmiş əri tərəfindən məişət zorakılığına məruz qalmasına və elektron yazışmalarının konfidensiallığının onun tərəfindən pozulmasına aid iddialarla əlaqədar idi ki, ərizəçi bu növ zorakılıq qurbanlarını qorumaq üçün nəzərdə tutulan sistemdəki çatışmazlıqlardan şikayət etmişdir. Ərizəçi konkret olaraq məruz qaldığını iddia etdiyi məişət zorakılığına dair cinayət istintaqının səmərəsizliyindən şikayət etmişdir. O, həmçinin bildirmişdir ki, şəxsi təhlükəsizliyi lazımi səviyyədə təmin olunmamış və dövlət orqanları onun yazışmalarının konfidensiallığının keçmiş əri tərəfindən pozulması ilə bağlı şikayətinə baxmaqdan imtina etmişlər.

Məhkəmə qərara almışdır ki, dövlət öz pozitiv öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi üçün Konvensiyanın **3-cü** (işgəncələrin qadağan olunması) və **8-ci maddəsi** (şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulmuşdur**. Məhkəmənin gəldiyi qənaətə görə, milli dövlət orqanları konkret məişət zorakılığı məsələsi ilə bağlı cinayət mühakimə icraatını aparmamış və ərizəçinin şikayət etdiyi faktların ciddiliyinə lazımi reaksiya göstərməmişlər. Zorakılıq əməlləri barədə istintaq isə qüsurlu olmuş və zorakılıq barədə şikayətlə sıx əlaqəli olan yazışmaların konfidensiallığının pozulmasına dair şikayətə mahiyyəti üzrə baxılmamışdır. Bu məsələ ilə bağlı Məhkəmə sonda qeyd etmişdir ki, kibertəhdid hazırda qadınlara və qızlara qarşı zorakılığın bir aspekti kimi qəbul edilir və müxtəlif formalarda təzahür edə, o cümlədən şəxsi həyatın toxunulmazlığına qarşı kibepozuntular, qurbanın kompüterinə müdaxilə etmə və fərdi məlumatları da daxil olmaqla məlumatlarını ələ keçirmə, məlumatlarını ötürmə, yayma və onlarla manipulyasiya etmə formalarını ala bilər.

Volodina Rusiyaya qarşı (№ 2)²

14 sentyabr 2021-ci il

Bu iş Rusiyanın səlahiyyətli orqanlarının ərizəçini təkrarlanan kibertəqib aktlarından qoruya bilmədiyi barədə iddia ilə əlaqədar idi. O, konkret olaraq bildirmişdir ki, keçmiş cinsi tərəf-müqabili saxta sosial media profilləri yaratmaq üçün onun adından, fərdi məlumatlarından və intim fotosəkillərindən istifadə edib, onun əl çantasına GPS izləyicisi yerləşdirib, sosial media vasitəsilə ona ölüm təhdidləri göndərib və səlahiyyətli orqanlar bu iddiaları səmərəli şəkildə araşdırmayıblar.

Məhkəmə Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (şəxsi və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulduğunu** qərara alaraq bildirmişdir ki, Rusiyanın səlahiyyətli orqanları ərizəçini ciddi pis rəftar hallarından qorumaq üçün həmin maddədə nəzərdə tutulan öhdəliklərini yerinə yetirməmişlər. Məhkəmə konkret olaraq qeyd etmişdir ki, ərizəçinin cinsi tərəf-müqabilini cinayət məsuliyyətinə cəlb etmək üçün hüquqi vasitələrin olmasına baxmayaraq, səlahiyyətli orqanlar səmərəli istintaq aparmamışlar və ərizəçini təkrarlanan onlayn təqibdən müdafiə etmək üçün nələrin edilə biləcəyini və edilməli olduğunu ümumiyyətlə nəzərdən keçirməmişlər. Məhkəmə, həmçinin qeyd etmişdir ki, bu qənaətlər eyni ərizəçi ilə əlaqədar olan *Volodina Rusiyaya qarşı* (Bax aşağıda: "Ayrı-seçkilinin qadağan olunması") iş üzrə əvvəlki qərarında Məhkəmənin gəldiyi nəticələri əks etdirir. Belə ki, həmin işdə də Rusiyanın səlahiyyətli orqanlarının təkrarlanan məişət zorakılığı aktlarına reaksiyası açıq-aydın qeyri-adekvat idi.

Mülkiyyətin müdafiəsi (Konvensiyanın 1 sayılı Protokolunun 1-ci maddəsi)

J.D. və A. Birləşmiş Krallığa qarşı (Ərizə № 32949/17 və 34614/17)

² 16 sentyabr 2022-ci il tarixində Rusiya Federasiyası Konvensiyada iştirakına xitam vermişdir.

24 oktyabr 2019-cu il
Bax aşağıda: "Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması"

Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması (Konvensiyanın 14-cü maddəsi)

Opuz Türkiyəyə qarşı

9 iyun 2009-cu il

Ərizəçi və anası uzun illər ərzində əri tərəfindən fiziki zorakılığa və təhdidlərə, habelə həyati təhlükəli ağır bədən xəsarətlərinə məruz qalmışlar. Yalnız bir hal istisna olmaqla, həm ərizəçi, həm də anası ərinin onu və anasını təzyiqlərə məruz qoyduğunu və öldürməklə hədələdiyini öz izahatlarında qeyd etmələrinə baxmayaraq, hər ikisi şikayət ərizələrini geri götürmüşlər və nəticədə zorakılıq törədən şəxsə qarşı heç bir rəsmi ittiham irəli sürülməmişdir. Daha sonra ər arvadına bıçaqla yeddi dəfə zərbə endirmiş və bu əməlinə görə məhkəmə tərəfindən təxminən 385 avroya bərabər məbləğdə cərimə təyin olunmuşdur ki, həmin məbləğin də hissə-hissə ödənilməsinə icazə verilmişdir. Hər iki qadın həyatlarının təhlükədə olması ilə bağlı çoxsaylı şikayət ərizələri vermişlər. Lakin ərizəçinin əri dindirildikdən sonra sərbəst buraxılmışdır. Nəhayət, hər iki qadın ondan uzaqlaşmağa çalışdıqda, ərizəçinin əri mübahisə zəminində onun şərəf və ləyaqətinin alçaldığını əsas gətirərək öz qayınanasını odlu silahla qətlə yetirmişdir. O, qəsdən adamöldürmədə təqsirli bilinərək ömürlük azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmiş, lakin ərizəçinin əri tərəfindən ona qarşı təhdidlərə davam etməsi barədə iddialarına baxmayaraq, apellyasiya şikayətinə baxılmasına qədər azadlığa buraxılmışdır.

Məhkəmə qərara almışdır ki, ərizəçinin anasının qətlə yetirilməsi ilə bağlı Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** (yaşamaq hüququ) və aidiyyəti dövlət orqanları tərəfindən ərizəçinin həyat və sağlamlığının qorunması üçün zəruri tədbirlərin görülməməsi ilə bağlı Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (işgəncələrin qadağan olunması) **pozulması** baş vermişdir.

Həmçinin Türkiyə Hökumətinin məişət zorakılığı ilə bağlı əməllərin törədilməsinə görə cəzalandırma və qurbanların qorunması üçün hüquqi mexanizmin yaradılması və tətbiqini təmin etmədiyi müəyyən olunmuşdur. Dövlət orqanları hətta mövcud müdafiə tədbirlərindən belə istifadə etməmiş və şikayətlər üzrə icraata "ailədaxili məsələ" hesab edərək və şikayətlərin hansı səbəblərdən geri götürülməsini araşdırmadan xitam verilməsinə qərar vermişlər. Ərizələrin şikayətçilər tərəfindən geri götürülüb-götürülməməsindən asılı olmayaraq, cinayət mühakimə icraatının aparılmasına imkan verən hüquqi mexanizm mövcud olmalıdır.

Məhkəmə, həmçinin məişət zorakılığı ilə bağlı işdə ilk dəfə olaraq – Konvensiyanın **14-cü maddəsinin** (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) **2-ci və 3-cü maddələri ilə birlikdə** pozulduğu qənaətinə gəlmişdir: həmçinin qeyd edilir ki, məişət zorakılığı hallarına əsasən qadınların məruz qaldığı və Türkiyənin ədalət mühakiməsi sistemində ayrı-seçkilik yaradan passivlik məişət zorakılığı ilə bağlı halların daha çox artmasına zəmin yaradır.

Ərizəçinin və anasının məruz qaldıqları zorakılıq buna görə də gender əsaslı və qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyə səbəb olan hüquq pozuntusu hesab edilə bilər. Türkiyə Hökumətinin son illərdə həyata keçirdiyi islahatlara baxmayaraq, ərizəçinin işində olduğu kimi, ədalət mühakiməsi (məhkəmə) sisteminin ümumi passivliyi və təcavüzkarların cəzasızlıq mühitindən yararlanması, dövlət orqanları tərəfindən məişət zorakılığına qarşı mübarizə tədbirlərinin görülməsini təmin etmək üçün yetərsiz olduğunu göstərir.

A. Xorvatiyaya qarşı (Ərizə № 55164/08)

14 oktyabr 2010-cu il

Bax yuxarıda: "Şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququ"

Eremia və Digərləri Moldova Respublikasına qarşı

28 may 2013-cü il

Birinci ərizəçi və iki qızı Moldovanın səlahiyyətli orqanları tərəfindən polis əməkdaşı olan ərinin və uşaqların atasının zorakı və təhqiramiz davranışlarından qorunmasının təmin edə bilməməsi barədə şikayət etmişlər.

Məhkəmə birinci ərizəçiyə münasibətdə Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (işgəncələrin

qadağan olunması) **pozulması** faktını müəyyən etmişdir, çünki aidiyyəti dövlət orqanları onların vəziyyətindən xəbərdar olduqları halda, ərizəçini ərinin gələcək zorakı hərəkətlərindən qorumaq üçün səmərəli tədbirlər görməmişdir.

Bundan əlavə, onların qızları ilə bağlı Konvensiyanın **8-ci maddəsinin** (şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququ) **pozulmuşdur**, belə ki, ataları tərəfindən analarına qarşı birgə yaşadıkları evlərində zorakı davranışın bilavasitə şahidi olmalarının mənfi psixoloji təsirlərini nəzərə alaraq belə davranışın təkrarlanmasının qarşısını almaq üçün heç bir qabaqleyici tədbir görülməmiş və yaxud görülmən tədbirlər qeyri-qənaətbəxş hesab edilmişdir. Nəhayət, Məhkəmə qərar almışdır ki, səlahiyyətli orqanlar tərəfindən ərizəçinin məişət zorakılığından qorunması üçün səmərəli tədbirlərin görülməməsi və ya belə tədbirlərin görülməsinin gecikdirilməsindən əlavə, birinci ərizəçi ilə bağlı **3-cü maddə** ilə birlikdə Konvensiyanın **14-cü maddəsi** (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) **pozulmuşdur**, çünki bu cür zorakı əmələ lazımı qiymət verilməmiş və birinci ərizəçiyə qarşı bir qadın kimi ayrı-seçkilik nümayiş etdirilmişdir. Bu baxımdan, Məhkəmənin şərhinə görə, BMT-nin qadınlara qarşı zorakılıq məsələləri üzrə Xüsusi Məruzəçisinin Hesabatında qadınlara qarşı məişət zorakılığı halları, onların səbəb və nəticələri ilə bağlı gəlmiş qənaətlər Moldova Respublikasının dövlət orqanlarının məişət zorakılığı probleminin ciddiliyini və miqyasını, o cümlədən qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin təsirlərini ciddi qəbul etmədikləri barədə təəssüratın formalaşmasına xidmət etmişdir.

Həmçinin bax: [B. Moldova Respublikasına qarşı \(Ərizə № 61382/09\)](#) və [Mudric Moldova Respublikasına qarşı](#), 16 iyul 2013-cü il tarixli məhkəmə qərarları; [N.A. Moldova Respublikasına qarşı \(Ərizə №13424/06 sayılı\)](#), 24 sentyabr 2013-cü il tarixli qərar; [T.M. və C.M. Moldova Respublikasına qarşı](#), 28 yanvar 2014-cü il tarixli qərar.

[Rumor İtaliyaya qarşı](#)

27 may 2014-cü il

Ərizəçi şikayət etmişdir ki, 2008-ci ilin noyabrında məişət zorakılığı ilə müşayiət olunan ağır insidentdən sonra, o cümlədən sonradan zorakılığa məruz qalmasının qarşısının alınması məqsədilə ona dövlət orqanları tərəfindən heç bir yardım göstərilməmişdir. O, xüsusən də öz keçmiş tərəf müqabilinin məcburi psixoloji müalicədən keçirilmədiyini və həm özünə, həm də uşaqlarına qarşı təhlükə yaratmaqda davam etdiyini bildirmişdir. Ərizəçi, həmçinin keçmiş tərəf müqabilinin ev dustaqlığı üçün seçilmiş qəbul məntəqəsinin yerinin onun yaşadığı evdən 15 km məsafədə yerləşdiyini və bunun qeyri-adekvat olduğunu bildirmişdir. Çünki o, qəbul məntəqəsinin işçiləri tərəfindən iki dəfə təhdid olunmuş və bununla da onun keçmiş tərəf müqabili ilə hər hansı formada əlaqəsini qadağan edən məhkəmə qərarı pozulmuşdur.

Beləliklə, ərizəçi müəyyən edilmiş bu çatışmazlıqların İtaliyada məişət zorakılığına qarşı mübarizə sahəsində qanunvericilik bazasının qeyri-adekvat olduğunu və bu vəziyyətin bir qadın kimi ona qarşı ayrı-seçkiliyə səbəb olduğunu iddia etmişdir.

Məhkəmə qərara almışdır ki, Konvensiyanın **3-cü maddəsi** (işgəncələrin qadağan olunması) ayrılıqda və **14-cü maddə** (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) ilə **birlikdə pozulmamışdır**. Belə ki, İtaliya dövlət orqanları məişət zorakılığında ittiham olunan şəxslərə qarşı müvafiq tədbirlər görməyə imkan verən qanunvericilik bazasını formalaşdırmış və bu hüquqi bazadan ərizəçinin qurbanı olduğu cinayəti törətməkdə təqsirləndirilən şəxsin cəzalandırılmasında, habelə zorakılıqların və onun fiziki toxunulmazlığına qarşı hücumların təkrarlanmasının qarşısının alınmasında səmərəli hüquqi mexanizm kimi istifadə olunmuşdur.

[M.G. Türkiyəyə qarşı \(Ərizə № 646/10\)](#)

22 mart 2016-cı il

Bu iş ərizəçinin evlilik dövründə yaşadığı məişət zorakılığı, boşanma və sonrakı məhkəmə proseslərinin davam etdiyi dövrlərdə isə ona qarşı əri tərəfindən edilən təhdidlərlə əlaqədardır. Ərizəçi onun məruz qaldığı zorakılığın qarşısını ala bilməyən yerli orqanları tənqid edərək, Türkiyədə mütəmadi və sistemi şəkildə qadınlara qarşı baş verən zorakılıq halları ilə bağlı ayrı-seçkilikdən şikayət etmişdir.

Məhkəmə qərara almışdır ki, Türkiyənin səlahiyyətli orqanlarının apardığı cinayət mühakimə icraatı Konvensiyanın **3-ci maddəsinin** (işgəncələrin qadağan olunması) tələblərinə uyğun gəlmədiyi üçün bu **maddə pozulmuşdur**.

Məhkəmə xüsusilə qeyd etmişdir ki, səlahiyyətli orqanlar bu işə passiv münasibət

göstərmişdir, cinayət işi ərizəçi ərindən şikayət etdikdən sonra beş il altı ay gecikmə ilə başlanmışdır, cinayət təcibi üzrə icraatın hələ də davam etdiyi görünür.

Bu halda Məhkəmə Konvensiyanın **3-cü maddəsi ilə birlikdə 14-cü maddəsinin** də (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) pozulduğunu müəyyən etmiş və boşanma elan edildikdən sonra (24 sentyabr 2007-ci il tarixində) və 20 mart 2012-ci il tarixində yeni qanunun (6284 sayılı) qüvvəyə minmə dövrünədək qüvvədə olan qanunverciliyin ərizəçinin (boşanma üçün ərizə ilə müraciət etmiş şəxsin) müdafiə tədbirlərindən istifadə etməsini təmin etmədiyi və uzun illər ərzində yerli məhkəmələrə müraciət etməsinə baxmayaraq, keçmiş ərinin kobud və zorakı davranışı ilə qorxu və təhdid altında yaşamağa məcbur olduğu qənaətinə gəlmişdir.

Halime Kılıç Türkiyəyə qarşı

28 iyun 2016-cı il

Bu iş ərizəçinin dörd şikayət ərizəsi ilə müraciətinə əsasən üç mühafizə orderinin və bir qadağan əmrinin verilməsinə baxmayaraq, əri tərəfindən qətlə yetirilmiş ərizəçinin qızının ölümü ilə əlaqədardır.

Məhkəmə Konvensiyanın **2-ci maddəsinin** (yaşamaq hüququ) və **bu maddə ilə birlikdə 14-cü maddəsinin** (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) **pozulduğunu** müəyyən etmişdir. Xüsusilə, yerli məhkəmə icraatının ərizəçinin qızının qorunmasının təmin edilməsi ilə bağlı Konvensiyanın 2-ci maddəsinin tələblərinə cavab vermədiyi müəyyən edilmişdir. Ərizəçinin ərinə qarşı verilən qərarların icrasını təmin etməməklə, milli dövlət orqanları çıxarılmış qərarların səmərəsizliyinə zəmin yaratmış, beləliklə də cəzasızlıq mühiti yaradaraq, əri heç bir məsuliyyətə cəlb etməməklə ərizəçiyə qarşı təkrarən zorakılığın yol verilməsinə şərait yaratmışdır. Ərinin zorakı davranışına məruz qaldıqda ərizəçinin qızının köməksiz qalması məhkəmə tərəfindən qəbul edilməz hal kimi müəyyən edilmiş, həmçinin zərər çəkmiş şəxsə qarşı təkrarən baş verən zorakılıq əməlləri və ölüm hədələrinə göz yummaqla dövlət orqanları məişət zorakılığının baş verməsi üçün əlverişli zəmin yaratmışlar.

Talpis İtaliyaya qarşı

2 mart 2017-ci il

Bax yuxarıda: "Yaşamaq Hüququ"

Həmçinin bax: [M.S. İtaliyaya qarşı \(Ərizə № 32715/19\)](#), 7 iyul 2022-ci il tarixli qərar. Bu işdə Məhkəmə konkret olaraq 2017-ci ildən bəri və *Talpisin işi* üzrə qərarın qəbul edilməsindən sonra İtaliyanın İstanbul Konvensiyasını yerinə yetirmək üçün addımlar atdığını, bununla da qadınlara qarşı zorakılığın qarşısının alınmasına və onunla mübarizəyə həqiqi siyasi sadiqliyini nümayiş etdirdiyini nəzərə alaraq belə qənaətə gəlmişdir ki, hazırkı işdə səlahiyyətli orqanların şikayət edilən hərəkətsizliyindən irəli gələn çatışmazlıqlar heç şübhəsiz qınanılmalı olsa da və Konvensiyanın 3-cü maddəsinə zidd olsa da, özü-özlüyündə bu çatışmazlıqlar səlahiyyətli orqanlar tərəfindən ayrı-seçkilik münasibətinə dəlalət edən hal hesab edilə bilməz. Ona görə də Məhkəmə ərizəçinin Konvensiyanın 3-cü maddəsi ilə əlaqəli şəkildə götürülmüş 14-cü maddəsi (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) üzrə şikayətini açıq-aydın əsassız olduğu üçün qəbul edilməz elan etmişdir.

Bəlsən Ruminiyaya qarşı

23 may 2017-ci il

Ərizəçi verdiyi çoxsaylı şikayətlərə baxmayaraq, səlahiyyətli orqanların onu əri tərəfindən mütəmadi fiziki zorakılığa məruz qalmaqdan qoruya bilmədiyini, habelə ərinin məsuliyyətə cəlb olunmadığını şikayət etmişdir. O, həmçinin səlahiyyətli orqanların ona qarşı törədilən bu cür zorakılıq əməllərinə dözümlü münasibət nümayiş etdirməsi nəticəsində özünü daha da təhqir olunmuş və müdafiəsiz hiss etdiyini bildirmişdir.

Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, ərizəçinin əri tərəfindən zorakılığa məruz qalması faktı ilə bağlı səlahiyyətli orqanların lazımi müdafiə tədbirləri görməməsi səbəbindən Konvensiyanın **3-cü maddəsinin** (işgəncələrin qadağan olunması) **pozulması** baş vermişdir. Eyni zamanda, zorakılığın gender əsaslı olması 3-cü maddə ilə birlikdə Konvensiyanın **14-cü maddəsinin** (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) də **pozulmuş olduğunu** göstərir. Məhkəmə ərizəçinin əri tərəfindən döyüldüyünü və zorakılığa məruz qaldığını, habelə zərər çəkmiş şəxsin həm polisə, həm də məhkəmə orqanlarına yardım üçün dəfələrlə etdiyi müraciətləri nəzərə alaraq,

aidiyyəti dövlət orqanlarının bu hadisədən xəbərdar olmalı olduğunu xüsusilə qeyd etmişdir. Bundan başqa, Rumıniyada məişət zorakılığından şikayət etmək və zərər çəkmiş şəxsin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün zəruri müdafiə tədbirlərinin görülməsi ilə bağlı səlahiyyətli orqanlara müraciət etmək (şikayətçi bu hüquqi müdafiə vasitələrindən tam istifadə etmişdir) üçün mövcud qanunvericilik bazasının olmasına baxmayaraq, səlahiyyətli orqanlar onun işi ilə bağlı qanunvericiliyin müvafiq müddəalarını tətbiq etməmişlər. Bu orqanlar hətta ərizəçinin ona qarşı törədilən əməllərə özünün səbəb olduğu və törədilən əməllərin cinayət qanunvericiliyinin təsir dairəsində az əhəmiyyətli hüquq pozuntusu olduğu qənaətində olmuşlar. Belə bir yanaşma milli-hüquqi tənziyyətə onun ali məqsədlərindən uzaqlaşdırmış və qadınlara qarşı zorakılığa dair müvafiq beynəlxalq standartlara zidd olmuşdur. Həqiqətən də səlahiyyətli orqanların işdə nümayiş etdirdiyi passivlik ərizəçiyə bir qadın kimi ayrı-seçkilik münasibətini əks etdirmiş və ümumilikdə Rumıniyada məişət zorakılığının qarşısının alınması ilə bağlı hökumətin cəmiyyət qarşısında öhdəliyinin mövcud olmadığını göstərmişdir.

Volodina Rusiyaya qarşı

9 iyul 2019-cu il

Bu iş ərizəçinin Rusiyanın dövlət orqanlarının onu mütəmadi baş vermiş məişət zorakılığından, o cümlədən hücumlardan, adam oğurluğundan, təqib və təhdidlərdən qorunmaması ilə bağlı şikayəti ilə əlaqədar idi. O, həmçinin bildirmişdir ki, Rusiyadakı mövcud hüquqi rejim qadınlara qarşı bu cür zorakılıq və ayrı-seçkilik hallarına qarşı adekvat mübarizəni təmin etmir.

Məhkəmə qərara almışdır ki, Konvensiyanın **3-cü maddəsi** (işgəncələrin qadağan olunması) **pozulmuşdur**, çünki ərizəçi keçmiş tərəf müqabilə tərəfindən həm fiziki, həm də mənəvi cəhətdən pis rəftara məruz qalmışdır və Rusiyanın səlahiyyətli orqanları Konvensiya üzrə onu pis rəftardan müdafiə etmək öhdəliklərinə əməl etməmişlər. Məhkəmə, həmçinin belə bir qənaətə gəlmişdir ki, Konvensiyanın **3-cü maddəsi ilə birlikdə 14-cü maddəsi** (ayrı-seçkilinin qadağan olunması) də **pozulmuşdur**. Bu baxımdan, Məhkəmə konkret olaraq qeyd etmişdir ki, məişət zorakılığı Rusiya qanunvericiliyində tanınmır və bununla bağlı heç bir mühafizə orderləri və qadağan əmrələri verilməmişdir. Bu çatışmazlıq açıq-aydın göstərir ki, Rusiyanın dövlət orqanları Rusiyada məişət zorakılığı probleminin ciddiliyini və qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyə səbəb olmasını qəbul etmək istəməzlər.

J.D. və A Birləşmiş Krallığa qarşı (Ərizə № 32949/17 və 34614/17)

24 oktyabr 2019-cu il

Bu işdə ikinci ərizəçi yüksək məişət zorakılığı riski ilə üzləşdiyinə görə "Sığınacaq Plan"ına daxil edilmişdir ki, bu da onun əmlakında bəzi dəyişikliklərin edilməsi demək idi (o cümlədən üç yataq otağı olan evin çardağında onun özü və oğlu üçün "çaxnaşma otağı" quraşdırılmışdı). O bildirmişdir ki, sosial mənzil sektorunda mənzil (yaşayış yeri) müavinəti ilə bağlı yeni qaydaların (qeyri-rəsmi olaraq "yataq otağı vergisi" adı ilə tanınır) tətbiqi gender əsaslı zorakılığın qurbanı qismində ona qarşı ayrı-seçkilikdir.

Məhkəmə qərara almışdır ki, ikinci ərizəçiyə münasibətdə **1 sayılı Protokolun 1-ci maddəsi** (mülkiyyətin müdafiəsi) **ilə birlikdə Konvensiyanın 14-cü maddəsi** (ayrı-seçkilinin qadağan olunması) **pozulmuşdur**. Məhkəmə konkret olaraq qeyd etmişdir ki, tənzimləyici qaydanın insanları köçməyə vadar etmək məqsədini daşması gender əsaslı zorakılıq qurbanlarının öz evlərində qalmasına imkan yaratmaq məqsədi daşıyan "Sığınacaq planı" ilə ziddiyyət təşkil edir. Beləliklə, ikinci ərizəçiyə qarşı yeni mənzil müavinəti qaydalarının şamil olunduğu digər şəxslərlə eyni qaydada rəftar edilməsi qeyri-mütənasib xarakter daşıyırdı, çünki qarşıya qoyulan qanuni məqsədə uyğun deyildi. Üstəlik, Birləşmiş Krallıq Hökuməti bu planın məqsədinin məişət zorakılığı qurbanlarının evlərində qalmasına imkan yaratmaq məqsədindən üstün tutulmasını əsaslandırmaq üçün heç bir tutarlı səbəb göstərməmişdi.

Tkheldze Gürcüstana qarşı

8 iyul 2021-ci il

Bu iş Gürcüstanın səlahiyyətli orqanlarının ərizəçinin qızını məişət zorakılığından müdafiə etməməsi və bu məsələ ilə bağlı səmərəli araşdırma aparılmaması ilə əlaqədar idi. Ərizəçi bildirmişdir ki, polis onun qızının həyatı üçün təhlükədən xəbərdar olsa da, lazımı qabaqlayıcı tədbirlər görməmişdir. Konkret olaraq, onun və qızının etdiyi çoxsaylı şikayətlərə onların reaksiyası qeyri-münasib olmuş və ayrı-seçkilik xarakteri daşmışdır.

Məhkəmə Konvensiyanın **2-ci maddəsi** (yaşamaq hüququ) **ilə əlaqəli şəkildə götürülmüş 14-cü maddəsinin** (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) **pozulduğunu** qərara alaraq müəyyən etmişdir ki, Gürcüstan dövləti ərizəçinin qızının həyatını qorumaq və onun ölümü ilə bağlı səmərəli araşdırma aparmaq öhdəliklərinə əməl etməmişdir. Məhkəmə konkret olaraq polis ərizəçinin qızının təhlükədə olduğunu bilməli olmasını qeyd etmişdir. Baxmayaraq ki, polis orqanları müxtəlif qoruyucu tədbirlər görə bilərdilər, onun ölümü ilə nəticələnən gender əsaslı zorakılığın qarşısını ala bilməmişlər. Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, polis hərəkətsizliyi sistem uğursuzluğu hesab edilə bilər. Polisin hərəkətsizliyinin arxasında gender əsaslı ayrı-seçkiliyin və qərəzliliyin olması ehtimalı ilə bağlı səmərəli araşdırma aparılmasına ciddi ehtiyac var idi.

Tunikova və başqaları Rusiyaya qarşı³

14 dekabr 2021-ci il

Bax yuxarıda: "Qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan olunması"

A və B Gürcüstana qarşı (Ərizə № 73975/16)

10 fevral 2022-ci il

Bu iş iki ərizəçinin, müvafiq olaraq, qızının və anasının ikinci ərizəçinin polis əməkdaşı olan atası tərəfindən münasibətlərdən sonra qətlə yetirilməsi ilə, eləcə də sonradan aparılmış araşdırma ilə əlaqədar idi. Ərizəçilər konkret olaraq şikayət etmişlər ki, səlahiyyətli orqanlar onların yaxın qohumunu məişət zorakılığından müdafiə etməmiş və səmərəli araşdırma aparmamışlar.

Məhkəmə qərara almışdır ki, hazırkı işdə Konvensiyanın **2-ci maddəsi** (yaşamaq hüququ) **ilə əlaqəli şəkildə götürülmüş 14-cü maddəsi** (ayrı-seçkiliyin qadağan olunması) **pozulmuşdur**. Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, bu iş sadəcə qadın olduqları üçün qurbanlara qarşı törədilən məişət zorakılığı barədə iddialar qarşısında hüquq-mühafizə orqanlarının ümumi və ayrı-seçkilik xarakterli passivliyinin qurbanlara qarşı zorakılığın daha geniş yayılmasına şərait yarada biləcəyinə dair daha bir bariz nümunə kimi qəbul edilə bilər.

Məhkəmə konkret olaraq qeyd etmişdir ki, müxtəlif qoruyucu tədbirlərin mövcud olmasına baxmayaraq, səlahiyyətli orqanlar ərizəçilərin yaxın qohumuna qarşı törədilən və onun ölümü ilə nəticələnən gender əsaslı zorakılığın qarşısını almamışlar və onların passivliyi və hətta sonradan qurbanın qətlə yetirilməsinə görə məhkum olunmuş şəxsə münasibətdə mülayim yanaşması vəziyyəti daha mürəkkəbləşdirmişdir.

A.E. Bolqarıstana qarşı (Ərizə № 53891/20)

23 may 2023-cü il

Bax yuxarıda: "Qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın qadağan olunması"

Həmçinin bax: **"Qadınlara qarşı zorakılıq və məişət zorakılığının qarşısının alınması və onlara qarşı mübarizə haqqında"** Avropa Şurasının veb saytı

Mətbuatla əlaqə:

Tel.: + 33 (0)3 90 21 42 08

